TITVLORVM IVRIS CIVILIS INDEX, PRISTI-næ reſpondens grauitati.

Imperatorum, ac Iuriſconſultorum Catalogus. ITEM, *Regulæ iuris, ad locos communes redactæ.*

PER D. IOANNEM OLDENDORPIVM.

VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIVM LVGDVNI,
1551.

IOANNES OLDENDORPIVS ORNATISSIMIS AVDITORIBVS SVIS SAL.

*

VIDEMVS *quotidie, & experimur, ornatiſsimi auditores, in diſciplina ciuili, unico Reipublicæ præſidio, iam inde ab aliquot annis degeneraſſe omnia: nihilq́; genuinæ puritati relictum eſſe.* Nam, *ut de corruptis codicibus iuris, de periſſologia formularum, de altercationibus & barbarie commentatorum taceam,* Indicem *quoque in* Pandectas, *rem certè non ita contemnendam, ſeculi ſuperioris incuria deprauauit.* Nam *cùm* Iuſtinianus *Cæſar, compoſitas à ſe* Romanorum *leges in ſeptem partes diuiſiſſet: deinde partes in libros: & hos rurſus in titulos: non alia ratione, quàm ut lector cuiuslibet loci commoda inſpectione ad iudicium de rebus ipſis prouocaretur: cœperuntq́; tandem* Indices *non ex partibus & libris, ſed ex ſimplici paginarum numero deſcribi.*

Et quanquam in perquirendis capitibus aut uocabulis (ne quis hinc calumnietur) dinumeratio chartarum ſuo fungitur officio: in iure tamen ſententias legum foliatim tantùm perquirere, non minus eſt ridiculum, quàm quòd Athenienſes *olim nullum intelligebant pecuniæ uſum, niſi ad numerandum.* Vnde *factum eſt, ut foliorum obſeruatores, foliatim quoq́; & (ut ipſi uocant) ſuperficialiter intelligerent le-*

ges: non admoniti per Indicem, in qua parte iuris, in quo libro, in qua materia uerſarentur.

Hinc natus primùm eſt error, per quem tres digeſtorum tomos appellarunt, Vetus, Infortiatum, Nouum. Deinde uidemus, Titul. De iudicijs, adiectum eſſe libro quinto, quum ſit, Tit. ſecundæ partis Pandectarum generalis. Quomodo & , Tit. De rebus creditis, adſcriptus fuit libro duodecimo: quum ad tertiam partem totius operis pertineat. Hæc portenta ex neglectu ordinis, ſecundùm quem Index erat deſcribendus, profecta ſunt. Siquidem non aliter hactenus uſi ſumus Indice, quàm ſi quis Romam proficiſcatur ſolo urbis uidendæ, aut etiam minoris negotij ſtudio: cæterùm, quænam ciuitates ſint in itinere, qui hominum mores, quæ locorum conditiones, quid Roma nunc ſit, quid olim fuerit, prorſus nihil animaduertens: domum tandem & rerum & pecuniarum uacuus redeat.

Operæpretium itaq;, & ex profeſſoris officio facturum me exiſtimaui, ſi uos optimæ ſpei adoleſcentes, aliosq; iuris ſtudioſos omnes, ad priſcam inueſtigandarum legum grauitatem (quatenus in me eſt) reuocarem. Nam tali conſcientia, quæ mihi mille teſtes eſt, ſcripſi hunc Indicem, adiecto Imperatorum ac Iuriſconſultorum catalogo.

Vos autem, quæ à doctiſsimis hodie præceptoribus, inter quos minimus ego ſum, ſtudijs ueſtris exhibentur, boni conſulite, & felicibus nunc temporibus fruamini.

SEPTEM PARTES PANDECTARVM, SECVNDVM DIVISIONEM IVSTINIANI.

I.

TA ΠΡΩΤΑ *nuncupatur: hoc eſt, primaria: qua nihil eſt anterius. Continet enim principia iuris, quod à iuſtitia homini diuinitus inſita uirtute, deſcendit: oſtendens omnium magiſtratuum & prudentium circa tractandas leges officia, utq; his rectè imperantibus obtemperetur. Habet libros* IIII.

II.

DE IVDICIIS: *continet materiam actionũ quotidianarũ, de rebus tum uniuerſalibus, tum ſpecialibus. Nam omne ius pertinet aut ad perſonas, diſtribuendo unicuiq; functionem ſuam: aut ad res, ratione quadam ad utilitatem perſonarum commutandas: aut ad actiones, quibus incidentes rerum controuerſiæ iudicantur, ac certa forma celeriter dirimuntur. Habet libros* VII.

III.

DE REBVS CREDITIS: *in qua formulæ contractuum proponuntur, quibus homines inter ſe, alter alterius fidem ſecuti, res ipſas, uel earum utilitatem, æqualitate quadam obſeruata, communicant: loco illius abſolutæ communionis, quæ propter corruptam Adæ lapſu hominis naturam, pernicioſa eſſet futura. Habet libros* VIII.

IIII.

ὈΜΦΑΛΟΣ, ſeu umbilicus dicitur, quaſi locus in iure tractando medius. Complectitur autem primum materiam pignoratitiam: deinde, ordinationes Aedilium Curulium ualde utiles. De uſuris item, & fructibus, & acceßionibus rerum tractat. Tum addit regulas probationum, quæ iudicijs deerant: ſcilicet, quomodo iudici ſit facienda fides eorum, quæ apud eum proponuntur. Poſtremò, matrimonij forma, dotes, & donationes, & puerorum ex matrimonio procreatorum tutelæ definiuntur. Habet libros VIII.

V.

DE TESTAMENTIS: continet materiam ultimæ & nunquam rediture uoluntatis: ut quandoquidem anima eſt immortalis, regnet etiam hominis uoluntas extincto corpore. Per ultimam enim uoluntatem admittitur etiam poſt mortem liberalitas erga proximum, inſtitutionibus, legatis, ſubſtitutionibus, fideicommißis: purè, uel ſub conditione, pro cuiuslibet arbitrio. Idq; militantibus & defendentibus Rempublicam aliquantò liberiùs, propter occupationes, conceditur. Habet libros IX.

VI.

ABSOLVIT de ultimis uoluntatibus tractationem: expoſitis prætorum edictis, per quæ iuris ciuilis aliquando nimis dura autoritas redigitur ad æquitatem. Deinde libertatis cauſa proponitur. Tum de acquirendis per uſucapionem rerum dominijs certa ratione ſtabiliendis, ne cuilibet ſit liberum ſemper de illis controuertere, ac publicam tranquillitatem turbare. Poſtremò, interdicta prætorum per ordinem recenſentur, quibus controuerſiæ hominum celeritatem

tem quandam deſiderantes, mirum in modum commodè ſolent extingui. Habet libros VIII.

VII.

CONTINET *reliquam tractationem de ſtipulationibus, ut certè ſint formæ, per quas homines ſeſe uerbis obligent, ne omnibus paßim colloquijs conſtringantur.* His *adnectit fideiußiones, ſolutiones, omnesq; nouationes: hoc eſt, cùm placet hominibus contractas inter ſe obligationes in nouam formam mutare.* Poſtremò, *ciuilibus explicatis negotiorum formulis, delinquentium pœnæ adijciuntur, aduerſus malos, ut boni fruantur pace.* De *publicis quoque functionibus aliquid obiter explicatur.* Et *ne quis exiſtimet, ipſas uoces legum, quaſi cuiuſdam hiſtoriæ legendas eſſe, ac non uim potius & poteſtatem, in tam magna negotiorum uarietate excutiendam: ideò primùm uerborum ſignificationes, ex quibus phraſim* Iuriſconſultorum *colligamus, explicat: deinde regulas ſubijcit ac theſes, quarum ductu uniuerſi iuris cognitionem liceat faciliter adſequi, & pro uſu incidentium quotidie negotiorum exercere.* Habet libros VI.

VSVS INDICIS.

CVM *itaque proponitur tibi ſpecies, cuius definitionem ex iure deſideres, cogita tecum, in qua parte* Pandectarum *tractetur genus propoſitæ tibi materiæ: tum perge, quoto libro ſit, ut propius accedas ad ſpeciem. Sic tandem perquire,* Titul. & *ſub titulo legem.* Mox *autem lege reperta, uide à quo ſit ſcripta: & tum ex poſteriore catalogo, qui nomina habet* Legiſlatorũ, *collige tempus* Iu-

riſconſulti uel Imperatoris,*qui legem ſcripſit*.Denique *circunſpice,ſit'ne locus ille ſuccedente ſeculo mutatus.* Quorſum *enim attinet allegare legem mutatam?* Imò *puniendus eſt, qui id facit.* Quare *mutationes iuris ex nouellis* Iuſtiniani *conſtitutionibus adieci,ut omnia ſtatim habeas ob oculos.* Proinde, *ſi hunc tenueris modum, ſenties te uehementer adiutum: & auſim dicere: ſummariam legis cognitionem conſequeris antea, quàm ad uerborum interpretationem peruenias.*

Hoc *enim conſilio uſus eſt* Vlpianus *in l.j. ff.ſi cert.petat.* E *re eſt (inquiens) prius quàm ad uerborum interpretationem perueniamus, pauca de ſignificatione ipſius tituli referre.* Quaſi *ſic dicat:* Mirum *in modum conducet ad ſpecialem cognitionem legum uerbotenus tractandarum, ſi primùm explicetur generalis titulus totius partis,* De *rebus creditis, ut intelligat lector materiã futuræ tractationis.* Quem *ſaluberrimum ſenſum* Doctores *cùm nõ percepiſſent, in abſurdas torſerunt ſententias ſuo more.*

TITVLI
DIGESTORVM, SEV PANDECTARVM.

A

Numerus primus librum, ſecundus numerus titulum eius libri ſignificat.

Primæ partis.

Adoptionibus, & emancipationibus, & alijs modis, quibus patria poteſtas ſoluitur, Libro 1. Titulo 7
Alienatione iudicij mutandi cauſa facta. 4. 7

II. partis.

Ad legem Aquiliam. 9. 2
Ad exhibendum. 10. 4
Aleatoribus. 11. 5

III. partis.

Ad legem Rhodiam, de iactu. 14. 2
Ad ſenatuſconſultum Velleianum. 16. 1
Actionibus empti & uenditi. 19. 1
Aeſtimatoria. 19. 3

IIII. partis.

*Aedilitio edicto, & *redhibitoria actione, & quantò minoris.* 21. 1 ** redhibitione*
Agnoſcendis, uel alendis liberis, uel parentibus, uel patronis, uel libertis. 25. 3
Adminiſtratione & periculo tutorum & curatorum, qui geſſerunt, uel non: & de agentibus, uel conueniendis uno, uel pluribus. 26. 7
Autoritate & conſenſu tutorum & curatorum. 26. 8

v. partis.

Adquirenda uel omittenda hæreditate. 29. 2
Annuis legatis & fideicommiſſis. 33. 1
Alimentis uel cibarijs legatis. 34. 1
Auro, argento, mundo, unguentis, ueſte, uel ueſtimentis, & ſtatuis legatis. 34. 2
Adimendis uel transferendis legatis, uel fideicommiſſis. 34. 4
Ad legem Falcidiam. 3. 52
Ad ſenatuſconſultum Trebellianum. 36. 1

v i. partis.

Adſignandis libertis. 38. 4
Ad ſenatuſconſultum Tertyllianũ & Orphitianũ. 38. 7
Aqua, & aquæ pluuiæ arcendæ. 39. 3
Ademptione libertatis. 40. 6
Adquirendo rerum dominio. 41. 1
Adquirenda uel amittenda poſſeſſione. 41. 2
Aqua quotidiana & æſtiua. 43. 19
Arboribus cædendis. 43. 26

v i i. partis.

Acceptilatione. 46. 4
Arborum furtim cæſarum. 47. 7
Abigeis. 47. 14
Accuſationibus & inſcriptionibus. 48. 2
Ad legem Iuliam maieſtatis. 48. 4
Ad legem Iuliam de adulterijs coërcendis, & ſtupro. 48. 5
Ad legem Iuliam de ui publica. 48. 6
Ad legem Iuliam de ui priuata. 48. 7
Ad legem Corneliam de ſicarijs & ueneficis. 48. 8
Ad legem Pompeiam de parricidijs. 48. 9

Ad leg

Ad legem Corneliam de falſis, & de ſenatuſconſulto Liboniano. 48. 10
Ad legem Iuliam repetundarum. 48. 11
Ad legem Iuliam de annona. 48. 12
Ad legem Iuliam peculatus, & de ſacrilegijs, & reſiduis. 48. 13
Ad legem Iuliam de ambitu. 48. 14
Ad legem Fauiam de plagiarijs. 48. 15
Ad ſenatuſconſultum Turpilianum, & de abolitionibus criminum. 48. 16
Appellationibus & relationibus. 49. 1
A quibus appellare non licet. 49. 2
Appellationibus recipiendis, uel non. 49. 5
An per alium cauſæ appellationum reddi poßint. 49. 9
Apud eum, à quo appelletur, aliam cauſam agere compellendum. 49. 12
Ad municipalem, & de incolis. 50. 1
Albo ſcribendo. 50. 3
Adminiſtratione rerum ad ciuitates pertinentium. 50. 8

B

VI. partis.

Bonorum poſſeßionibus. 37. 1
Bonorum poſſeßione, furioſo, infanti, muto, ſurdo, cæco competenti. 37. 3
Bonorum poſſeßione contra tabulas. 37. 4
Bonorum poſſeßione ſecundum tabulas. 37. 11
Bonorum poſſeßione ex teſtamento militis. 37. 13
Bonis libertorum. 38. 2

VII. partis.

Bonis damnatorum. 48. 20

Bonis

Bonis eorum,qui ante ſententiam uel mortem ſibi conſciuerunt,uel accuſatorem corruperunt. 48. 21

C

Primæ partis.

Conſtitutionibus principum. 1. 4
Calumniatoribus. 3. 6
Capite minutis. 4. 5

II. partis.

Communia prædiorum, tam urbanorum quàm ruſticorum. 8. 4
Communi diuidundo. 10. 3

III. partis.

Conditione cauſa data,cauſa non ſecuta. 12. 4
Condictione ob turpem,uel iniuſtam cauſam. 12. 5
Condictione indebiti. 12. 6
Condictione ſine cauſa. 12. 7
Condictione furtiua. 13. 1
Condictione ex lege. 13. 2
*Triticina. *Condictione *Triticiaria.* 13. 3
Conſtituta pecunia. 13. 5
Commodati,uel contrà. 13. 6
Compenſationibus. 16. 2
Contrahenda emptione,& de pactis inter emptorē & uenditorē compoſitis,& quæ res uenire nō poßint. 18. 1

IIII. partis.

Concubinis. 25. 7
Confirmando tutore uel curatore. 26. 3
Contraria tutelæ,& utili actione. 27. 4
Curatoribus furioſo,& alijs,extra minores dandis. 27. 10

V.partis.

Conditionibus inſtitutionum. 28. 7

Condit

Conditionibus,& demonſtrationibus, & cauſis, & modis eorum,quæ in teſtamento ſcribuntur. 35. 1

v i. partis.

*Collatione*bonorum.* 37. 6 *aliàs deeſt.

Coniungendis cum emancipato liberis eius. 37. 9

Carboniano edicto. 37. 10

Colluſione detegenda. 40. 16

Confeßis. 42. 2

Ceßione bonorum. 42. 3

Curatore bonis dando. 42. 8

Cloacis. 43. 22

v i i. partis.

Concußione. 47. 13

Collegijs & corporibus. 47. 22

Cuſtodia & exhibitione reorum. 48. 3

Cadaueribus punitorum. 48. 24

Captiuis,& de poſtliminio reuerſis, & de redemptis ab hoſtibus. 49. 15

Caſtrenſi peculio. 49. 17

Cenſibus. 50. 15

D

Primæ partis.

Diuiſione rerum & qualitate. 1. 8

Dolo malo. 4. 3

i i i. partis.

Depoſiti,uel contrà. 16. 3

i i i i. partis.

Diſtractione pignorum & hypothecarum. 20. 5

Donationibus inter uirum & uxorem. 24. 1

Diuortijs & repudijs. 24. 2

v.partis.

Dote relegata. 33. 4

VI. partis.

Dotis collatione. 37. 7

Damno infecto, & de ſuggrundis, uel protectionibus. 39. 2

Donationibus. 39. 5

Diuerſis temporalibus præſcriptionibus, & acceßionibus poſſeßionum. 44. 3

Doli mali & metus exceptione. 44. 4

VII. partis.

*aliàs, ſtipulandi. *Duobus reis *conſtituendis.* 45. 2

Decurionibus, & filijs eorum. 50. 2

Decretis ab ordine faciendis. 50. 9

Diuerſis regulis iuris antiqui. 50. 17

E

Primæ partis.

Eo, per quem factum erit, quò minus quis in iudicio ſiſtat. 2. 10

Edendo. 2. 13

Ex quibus cauſis maiores in integrum reſtituantur. 4. 6

III. partis.

Eo, quod certo loco dari oportet. 13. 4

Exercitoria actione. 14. 1

IIII. partis.

Ex quibus cauſis pignus uel hypotheca tacitè contrahitur. 20. 2

Euictione, & duplæ ſtipulatione. 21. 2

Exceptione rei uenditæ. 21. 3

Excuſationibus tutorum, & temporibus earum. 37. 1

Eo, qui pro tutore, pro'ue curatore negotia geßit. 27. 5

VI. partis.

Exceptionibus, præſcriptionibus, & præiudicijs 44. 1

Exceptione rei iudicatæ. 44. 2

Extraor

VII. partis.
Extraordinarijs criminibus. 47. 11
Effractoribus & expilatoribus. 47. 18
Expilatæ hæreditatis. 47. 19
Eum, qui appellauerit, in prouincia defendi. 49. 11
Extraordinarijs cognitionibus, & ſi iudex litem ſuam feciſſe dicetur. 50. 13

F

Primæ partis.
*Ferijs, & dilationibus, & diuerſis temporibus *& quibus cauſis feriæ non impediantur.* 2. 12 *Non habentur in Pandect. Flo.
II. partis.
Fideicommiſſaria hæreditatis petitione. 5. 6
Finium regundorum. 10. 1
Familiæ erciſcundæ. 10. 2
Fugitiuis. 11. 4
IIII. partis.
Fide inſtrumentorum, & amiſſione eorum. 22. 4
Fundo dotali. 23. 5
Fideiuſſoribus, & nominatoribus, & hæredibus tutorum & curatorum. 27. 7
VI. partis.
Fideicommiſſarijs libertatibus. 40. 5
Fluminibus, ne quid in flumine ripáue eius fiat, quò peius nauigetur. 43. 11
Fonte. 43. 21
VII. partis.
Fideiuſſoribus & mandatoribus. 46. 1
Furtis. 47. 2
Furti aduerſus nautas, caupones, ſtabularios. 47. 5
Furibus balnearijs. 47. 17

G

VI. partis.

Gradibus & adfinibus, & nominibus eorum. 38. 10

Glande legenda. 48. 27

H

Primæ partis.

His, qui ſui uel alieni iuris ſunt. 1. 6

His, qui notantur infamia. 3. 2

II. partis.

His, qui deiecerint, uel effuderint. 9. 3

III. partis.

Hæreditate, uel actione uendita. 18. 4

V. partis.

His, quæ in teſtamento delentur, inducuntur, uel inſcribuntur. 28. 4

Hæredibus inſtituendis. 28. 5

His, quæ pœnæ cauſſa relinquuntur. 34. 6

His, quæ pro non ſcriptis habentur. 34. 8

His, quæ ut indignis auferuntur. 34. 9

I

Primæ partis.

Iuſtitia & iure. 1. 1

Iuriſdictione. 2. 1

In ius uocando. 2. 4

In ius uocati ut eant, uel ſatiſdent. 2. 5

In integrum reſtitutionibus. 4. 1

II. partis.

Inofficioſo teſtamento. 5. 2

Interrogationibus in iure faciendis, & interrogatorijs actionibus ſublatis. 11. 1

III. partis.

** hæc alias omnia deſunt* *Iureiurando.* * *ſiue uoluntario, ſiue neceſſario, ſiue iudiciali.*

iudiciali. 12. 2
In litem iurando. 12. 2
Inſtitoria actione. 14. 3
In rem uerſo. 15. 3
In diem addictione. 18. 2

III. partis.

Iuris & facti ignorantia. 22. 6
Iure dotium. 23. 3
Impenſis in rebus dotalibus factis. 25. 1
Inſpiciendo uentre, cuſtodiendoq; partu. 25. 4

V. partis.

Iniuſto, rupto, irrito facto teſtamento. 28. 3
Iure deliberandi. 28. 8
Iure codicillorum. 29. 7
Inſtructo, uel inſtrumento legato. 33. 7

VI. partis.

Iure patronatus. 37. 14
Iure aureorum anulorum. 40. 10
Interdictis, ſeu extraordinarijs actionibus, quæ pro his competunt. 43. 1
Itinere actuq; priuato 43. 18

VII. partis.

Iudicatum ſolui. 46. 7
Incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata. 47. 9
Iniurijs & famoſis libellis. 47. 10
Interdictis, & relegatis, & deportatis. 48. 22
Iure fiſci. 49. 14
Iure immunitatis. 50. 6

L

Primæ partis.

Legibus, ſenatusq; conſultis, & longa conſuetudine. 1. 3

III. partis.

Lege commiſſoria. 18. 3

Locati & conducti. 19. 2

IIII. partis.

Legitimis tutoribus. 26. 4

V. partis.

Liberis & poſthumis hæredibus inſtituendis, uel exhæredandis, uel præteritis. 28. 2

Legatis & fideicommißis, liber primus. 30

Legatis & fideicommißis, liber ſecundus. 31.

Legatis & fideicommißis, liber tertius. 32.

Liberatione legata. 34. 3

VI. partis.

Legatis præſtandis contra tabulas bonorum poſſeßione petita. 37. 5

Libertis uniuerſitatum. 38. 3

Liberali cauſa. 40. 12

Locis & itineribus publicis. 43. 7

Loco publico fruendo. 43. 9

Libero homine exhibendo. 43. 28

Liberis exhibendis, item ducendis. 43. 29

Litigioſis. 44. 6

VII. partis.

Libellis dimiſſorijs, qui apoſtoli dicuntur. 49. 6

Legationibus. 50. 7

M

Primæ partis.

Minoribus uigintiquinq; annis. 4. 4

II. partis.

Mortuo inferendo, & ſepulcro ædificando. 11. 8

III. partis.

Mandati, uel contrà. 17. 1

Magiſt

IIII. partis.
Magiſtratibus conueniendis, & eorum hæredibus. 27. 8
V. partis.
Militari teſtamento. 29. 1
VI. partis.
Mortis cauſa donationibus, & capionibus. 39. 6
Manumiſsionibus. 40. 1
Manumiſsis uindicta. 40. 2
Manumiſsionibus, quæ ſeruis ad uniuerſitatem pertinentibus imponuntur. 40. 3
Manumiſsis teſtamento. 40. 4
Migrando. 43. 31
VII. partis.
Muneribus & honoribus. 50. 4

N

Primæ partis.
Ne quis eum, qui in ius uocabitur, ui eximat. 2. 7
Negotiorum geſtorum. 3. 5
Nautæ, caupones, ſtabularij, ut recepta reſtituant. 4. 9
II. partis.
Noxalibus actionibus. 9. 4
IIII. partis.
Nautico fœnore. 22. 2
VI. partis.
Noui operis nuntiatione. 39. 1
Natalibus reſtituendis. 40. 11
Ne de ſtatu defunctorũ poſt quinquenniũ quæratur. 40. 15
Ne uis fiat ei, qui in poſſeſsionem miſſus erit. 43. 4
Ne quid in loco ſacro fiat. 43. 6
Ne quid in loco uel itinere publico fiat. 43. 8
Ne quid in flumine publico, in'ue ripa eius fiat, quò aliter aqua fluat, atq; priore æſtate fluxit. 43. 12

VII. partis.
Nouationibus & delegationibus. 46. 2
*pendente. Nihil innouari appellatione * interpoſita. 49. 7
Nundinis. 50. 11

O

Primæ partis.
Origine iuris, & omnium magiſtratuum, & ſucceßione prudentium. 1. 2
Officio conſulis. 1. 10
Officio præfecti prætorio. 1. 11
Officio præfecti urbi. 1. 12
Officio quæſtoris. 1. 13
Officio prætoris. 1. 14
Officio præfecti uigilum. 1. 15
Officio proconſulis & legati. 1. 16
Officio præfecti Auguſtalis. 1. 17
Officio præſidis. 1. 18
Officio procuratoris Cæſaris uel rationalis. 1. 19
Officio iuridici. 1. 20
Officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio. 1. 21
Officio adſeſſoris. 1. 22
II. partis.
Operis ſeruorum. 7. 7
V. partis.
Optione uel electione legata. 33. 5
VI. partis.
Obſequijs à liberis & libertis, parentibus & patronis præſtandis. 37. 15
Operis libertorum. 38. 1
Obligationibus & actionibus. 44. 7

VII. partis.

Operibus publicis. 50. 10

P

Primæ partis.

Pactis. 2. 14
Poſtulando. 3. 1
Procuratoribus & defenſoribus. 3. 3

II. partis.

Petitione hæreditatis. 5. 3
Poſſeſſoria hæreditatis petitione. 5. 5
Publiciana in rem actione. 6. 2

III. partis.

Pignoratitia actione, uel contrà. 13. 7
Peculio. 15. 1
Pro ſocio. 17. 2
Periculo & commodo rei uenditæ. 18. 6
Præſcriptis uerbis, & in factum actione. 19. 5

IIII. partis.

Pignoribus & hypothecis, qualiter ea contrahantur, & de pactis eorum. 20. 1
Probationibus & præſumptionibus. 22. 3
Pactis dotalibus. 23. 4

V. partis.

Peculio legato. 3. 8
Penu legata. 33. 9

VI. partis.

Publicanis & uectigalibus, & commiſsis. 39. 4
Pro ſoluto. 41. 4
Pro emptore. 41. 5
Pro hærede uel poſſeſſore. 41. 6
Pro donato. 41. 7
Pro derelicto. 41. 8

Pro legato. 41. 9
Pro dote. 41. 10
Pro ſuo. 41. 11
Priuilegijs creditorum. 42. 6
Precariò. 43. 25

VII. partis.

Prætorijs ſtipulationibus. 46. 5
Priuatis delictis. 47. 1
Præuaricatoribus. 47. 15
Popularibus actionibus. 47. 23
Publicis iudicijs. 48. 1
Pœnis. 48. 19
Pollicitationibus. 50. 12
Proxenetis. 50. 14

Q

Primæ partis.

Quod quiſque iuris in alterum ſtatuit, ut ipſe eodem iure utatur. 2. 2
Qui ſatiſdare cogantur, uel iurato promittant, uel ſuæ promiſsioni committantur. 2. 8
Quod cuiuſcunque uniuerſitatis nomine, uel contra eam agetur. 3. 4
Quod metus cauſa geſtum erit. 4. 2

II. partis.

Quando dies uſusfructus legati cedat. 7. 3
Quibus modis uſusfructus uel uſus amittatur. 7. 4
Quemadmodum ſeruitutes amittantur. 8. 6
Quibus rebus ad eundem iudicem eatur. 11. 2

III. partis.

Quod cum eo, qui in aliena poteſtate eſt, geſtum eſſe dicetur. 14. 5

Quando

Quando actio de peculio annalis ſit. 15. 2
Quod iuſſu. 15. 4

IIII. partis.

*Quæ res pignori uel hypotecæ datæ obligari * non poſſunt.* 20. 3 **aliàs deeſt negatio.*
Qui potiores in pignore, uel hypotheca habeantur: & de his qui in priorum creditorum locum ſuccedunt. 20. 4
Quibus modis pignus uel hypotheca ſoluitur. 20. 6
Qui petant tutores uel curatores, & ubi petantur. 20. 6
Quando ex facto tutoris, uel curatoris minores agere, uel conueniri poßint. 26. 9
Quod falſo tutore autore geſtum eſſe dicetur. 27. 6

V. partis.

Qui teſtamentum facere poßint, & quemadmodum teſtamenta fiant. 28. 1
Quando dies legatorum, uel fideicommiſſorũ cedat. 36. 2

VI. partis.

Quibus non competit bonorum poſſeßio. 38. 13
Quis ordo in bonorum poſſeßione ſeruetur. 38. 15
Qui ſine manumißione ad libertatem perueniunt. 40. 8
Qui, & à quibus manumißi liberi non fiant, & ad legem Aeliam Sentiam. 40. 9
Quibus ad libertatem proclamare non licet. 40. 13
Quibus ex cauſis in poſſeßionem eatur. 42. 4
Quæ in fraudem creditorũ facta ſunt, ut reſtituãtur. 42. 9
Quorum bonorum. 43. 2
Quod legatorum. 43. 3
Quod ui aut clàm. 43. 23
Quarum rerum actio non datur. 44. 5

VII. partis.

Quæſtionibus. 48. 18
Quis à quo appelletur. 49. 3

Quando appellandum ſit, & intra quæ tempora. 49. 4
Quæ ſententiæ ſine appellatione reſcindantur. 49. 8

R

Primæ partis.

Receptis, qui arbitrium receperunt, ut ſententiam dicant. 4. 8

II. partis.

Rei uindicatione. 6. 1
Religioſis & ſumptibus funerum, & ut funus ducere liceat. 11. 7

III. partis.

Reſcindenda uenditione, & quando non liceat ab emptione diſcedere. 18. 5
Rerum permutatione. 19. 4

IIII. partis.

Ritu nuptiarum. 23. 2
Rerum amotarum. 25. 2
Rebus eorum, qui ſub tutela uel cura ſunt, ſine decreto non alienandis, uel pignori obligandis. 27. 9

V. partis.

Rebus dubijs. 34. 5
Regula Catoniana. 34. 7

VI. partis.

Re iudicata, & de effectu ſententiarum, & de interlocutionibus. 42. 1
Rebus iudicis autoritate poßidendis, uel uendundis. 42. 5
Ripa munienda. 43. 14
Riuis. 43. 20
Remißionibus. 43. 24

VII. partis.

Rem pupilli ſaluam fore, uel adoleſcentis. 46. 6

Ratam

Ratam rem haberi,& de ratihabitione. 46. 8
Receptoribus. 47. 16
Requirendis reis,nec abſentibus damnandis. 48. 17
Re militari. 49. 16

S

Primæ partis.

Statu hominum. 1. 5
Senatoribus. 1. 9
Si quis ius dicenti non obtemperauerit. 2. 5
Si quis in ius uocatus non ierit, ſiue per eum cauerit, per quem ex edicto non debuit. 2. 6
Si ex noxali cauſa agatur,quẽadmodum caueatur. 2. 6
Si quis cautionibus in iudicio ſiſtendi cauſa factis, non obtemperauerit. 2. 11

II. partis.

Si pars hæreditatis petatur. 5. 4
Si ager uectigalis uel emphyteuticarius petatur. 6. 3
Si uſusfructus petatur,uel ad aliũ pertinere negetur. 7. 6
Seruitutibus. 8. 1
Seruitutibus urbanorum prædiorum. 8. 2
Seruitutibus ruſticorum prædiorum. 8. 3
Si ſeruitus uindicetur,uel ad aliũ pertinere negetur. 8. 5
Si quadrupes pauperiem feciſſe dicetur. 9. 1
Seruo corrupto. 11. 3
Si menſor falſum modum dixerit. 11. 6

III. partis.

Si certum petatur conditione. 12. 1
Senatuſconſulto Macedoniano. 14. 6
Seruis exportandis,& ſi ita mancipium uenierit, ut manumittatur; uel contrà.* 18. 7

**aliàs additur : aut ne proſtituatur.*

IIII. partis.

Sponſalibus. 23. 1
Soluto matrimonio, quemadmodum dos petatur. 24. 5
Si uentris nomine mulier in poſſeßionem miſſa, eadem poſſeßio dolo malo ad alium tráslata eſſe dicatur. 25. 5
Si mulier uentris nomine in poſſeßionem calumniæ cauſa eſſe dicetur. 25. 6
*Suſpectis tutoribus * & curatoribus.* 26. 10

* *aliâs deſunt.*

v. partis.

Si quis omiſſa cauſa teſtamenti, ab inteſtato, uel alio modo poßideat hæreditatem. 29. 4
Senatuſconſulto Silaniano, & Claudiano, quorum teſtamenta nec aperiantur. 29. 5
Si quis aliquem teſtari prohibuerit, uel coëgerit. 29. 6
Seruitute legata. 33. 3
Supellectile legata. 33. 10
Si cui plus, quàm per legem Falcidiam licuerit, legatum eſſe dicatur. 35. 3

VI. partis.

Si tabulæ teſtamenti extabunt. 37. 2
Si à parente quis manumiſſus fuerit 37. 12
Si quid in fraudem patroni factum ſit. 38. 5
Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt, Vnde liberi. 38. 6
Succeſſorio edicto. 38. 9
Suis & legitimis hæredibus. 38. 16
Statu liberis. 40. 7
Separationibus. 42. 7
Superficiebus. 43. 17
Saluiano interdicto. 43. 32

VII. partis.

Stipulatione ſeruorum. 45. 3

Solut

Solutionibus & liberationibus. 46. 5
Si is,qui teſtamento liber eſſe iuſſus erit, poſt mortẽ domini ante aditã hæreditatẽ ſubripuiſſe quid dicetur. 47. 4
Si familia furtum feciſſe dicetur. 47. 6
**Sepulcro uiolato.* 47. 12 *Aliâs ſepulcri uiolatu.
Stellionatus. 47. 20
Sententiam paßis, & reſtitutis. 48. 23
Si tutor, uel curator, uel magiſtratus creatus appellauerit. 49. 10
Si pendente appellatione mors interuenerit. 49. 13

T

Partis primæ.

Tranſactionibus. 2. 15

III. partis.

Tributoria actione. 14. 4

IIII. partis.

Teſtibus. 22. 5
Tutelis. 26. 1
Teſtamentaria tutela. 26. 2
Tutoribus & curatoribus datis ab his,qui ius dandi habẽt: et qui,et in q̃bus cauſis ſpecialiter dari poſſunt. 26. 5
Tutelæ, & rationibus diſtrahendis, & utili curationis cauſa actione. 27. 3

V. partis.

Teſtamenta quemadmodum aperiantur, inſpiciantur, & deſcribantur. 29. 3
Tritico, uino, & oleo legato. 33. 6

VI. partis.

Tabulis exhibendis. 43. 5

VII. partis.

Tigno iniuncto. 47. 3

Termi

Termino moto. 47. 21

V

Secundæ partis.

Vbi quis agere uel conueniri debeat. 5. 1
Vſufructu, & quemadmodum quis utatur fruatur. 7. 1
Vſufructu adcreſcendo. 7. 2
Vſufructu earum rerum, quæ uſu conſumuntur, uel minuuntur. 7. 5
Vſu & habitatione. 7. 8
* *aliâs deeſt.* *Vſufructuarius quemadmodum* * *caueat.* 7. 9

IIII. partis.

Vſuris, & fructibus, & cauſis, & omnibus acceßionib. & mora. 22. 1
Vbi pupillus educari uel morari debeat, & de alimentis ei præſtandis. 27. 2

V. partis.

Vulgari & pupillari ſubſtitutione. 28. 6
Vſu, & uſufructu, & reditu, & habitatione, & operis per legatum, ſeu fideicommiſſum datis. 33. 2
Vt legatorum, ſeu fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa caueatur. 36. 3
Vt in poſſeßione legatorum, uel fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa eſſe liceat. 36. 4

VI. partis.

*In Pandect. **Ventre in poſſeßionē mittendo, & curatore eius.* 37. 8
Flo. hæc ad- *Vnde legitimi, & unde adgnati.* 38. 7
ſcripta ſunt: *Vnde cognati.* 38. 8
οὗτος ὁ τί- *Vnde uir & uxor.* 38. 11
τλος μετὰ *Veteranorum & militum ſucceßione.* 38. 12
τὸν ἐξήκεσιν *Vt ex legibus ſenatus'ue conſultis bonorum poſſeßio detur.* 38. 14

Vſuc

*Vſucapionibus** *& uſurpationibus.* 41. 3 **aliàs deſunt*
Via publica, & ſi quid in ea factum eſſe dicatur, & de ea ex edicto ædilium curuliũ à ſingulis reficiẽda. 43. 10
Vt in flumine publico nauigare liceat. 43. 13
Vi, & de ui armata 43. 15
Vti poßidetis. 43. 16
Vtrubi. 43. 30

VII. partis.

Verborum obligationibus. 45. 1
Vi bonorum raptorum, & de turba. 47. 8
Veteranis. 49. 18
Vacatione & excuſatione munerum. 50. 5
Verborum ſignificatione. 50. 16

PANDECTARVM INDICIS FINIS.

TITVLI DVODECIM LIBRORVM CODICIS.

A

Apoſtatis. 1. 7
Adſeſſoribus, & domeſticis, & cãcellarijs iudicũ. 1. 47
Annonis & capitu admin ſtrantium, uel adſeſſorum, aliorũ ue publicas ſolicitudines gerentium, & eorum qui aliquas conſecuti ſunt dignitates. 1. 48
Aduocatis diuerſorum iudiciorum. 2. 7
Aduocatis fiſci. 2. 8
Alienatione iudicij mutandi cauſa facta. 2. 54
Ad exhibendum. 2. 42

An ſeruus,p ſuo facto poſt manumiſſionẽ teneatur. 4. 14
Actionibus hæreditarijs. 4. 16
Actione pignoratitia. 4. 24
Ad SEN.*conſultum* Macedonianum. 4. 28
Ad SEN.*conſultum* Velleianum. 4. 29
Actionibus empti & uenditi. 4. 49
Aedilitijs actionibus. 4. 58.
Alendis liberis ac parentibus. 5. 25
Adminiſtratione tutorum & curatorum, & de pecunia pupillari fœnerenda, uel deponenda. 5. 37
Alimentis pupillo præſtandis. 5. 50
Arbitrium tutelæ. 5. 51
Autoritate præſtanda. 5. 59
Actore à tutore ſeu curatore dando. 5. 61
Ad legem Falcidiam. 6. 49.
Ad SEN.*conſultum* Tertyllianum. 6. 55
Ad SEN.*conſultum* Orphitianum. 6. 56
Adſertione tollenda. 7. 17
Adquirenda & retinenda poſſeſſione. 7. 32
Annali exceptione Italici contractus tollenda, & diuerſis temporibus, & exceptionibus, & præſcriptionibus, & interruptionibus earum. 7. 40
Alluuionibus, & paludibus, & paſcuis ad alium ſtatum translatis. 7. 41
Appellationibus & conſultationibus. 7. 62
Aedificijs priuatis. 8. 10
Acceptilationibus. 8. 44
Adoptionibus. 8. 48
Accuſationibus & inſcriptionibus. 9. 2
Ad L. Iuliam maieſtatis. 9. 8
Ad L. Iuliam de adulterijs & ſtupro. 9. 9

Ad

Ad L.Iuliam de ui publica ſeu priuata. 9. 12
Ad L.Corneliam de ſicarijs. 9. 16.
Ad L.Flauiam de plagiarijs. 9. 20
Ad L.Viſcelliam. 9. 21
Ad L.Corneliam de falſis. 9. 22
Ad L.Iuliam de ambitu. 9. 26
Ad L.Iuliam repetundarum. 9. 27
Abigeis. 9. 37
Abolitionibus. 9. 42
Ad SEN.*conſultum Turpilianum.* 9. 45
Annonis & tributis. 10. 16
Apochis publicis, & de deſcriptionibus curialium, & de diſtributionibus ciuilibus. 10. 22
Athletis. 10. 53
Auri publici perſecutoribus. 10. 72
Auro coronario. 10. 74
Argenti pretio, quod theſauris infertur. 10. 76
Annonis ciuilibus. 11. 24
Alexandriæ primatibus. 11. 28
Adminiſtratione rerum publicarum 11. 30
Aquæductibus. 11. 42
Agricolis, & cenſitis, & colonis. 11. 47
Agricolis & mancipijs dominicis, uel fiſcalibus reipublicæ, uel priuatæ. 11. 67
Agentibus in rebus. 12. 20
Apparitoribus præfectorum prætorio, & priuilegijs eorum. 12. 53
Apparitoribus præfecti urbi. 12. 54
Apparitoribus magiſtrorum militum, & priuilegijs eorum. 12. 55
Apparitoribus proconſulis & legati. 12. 56

Apparitoribus comitis Orientis. 12. 57
Apparitoribus præfecti annonæ. 12. 59

B

Bonis libertorum & iure patronatus. 6. 4
Bonorum poſſeßione ſecundùm tabulas. 6. 11
Bonorum poſſeßione contra tabulas, quam prætor liberis pollicetur. 6. 12
Bonorum poſſeßione contra tabulas liberti, quæ patronis uel liberis eorum datur. 6. 13
Bonis maternis, & materni generis. 6. 59
Bonis, quæ liberis in poteſtate conſtitutis, ex matrimonio, uel aliter adquirũtur, & eorũ adminiſtratione. 6. 60
Bonis autoritate iudicis poßidendis, ſeu uenundandis, & de ſeparationibus bonorum. 7. 72
Bonis proſcriptorum ſeu damnatorum 9. 49
Bonis eorum, qui mortem ſibi conſciuerunt. 9. 50
Bonis uacantibus, & de incorporatione. 10. 10

C

Contractibus iudicum, uel eorum, qui ſunt circa eos, & inhibendis donationibus in eos faciendis, & ne adminiſtrationis tempore proprias ædes ædificent. 1. 49
Cauſis, ex quibus infamia alicui irrogatur. 2. 11
Communi diuidundo. 3. 37
Communia utriuſque iudicij, tam familiæ erciſcundæ, quàm communi diuidundo. 3. 38
Conſortibus eiuſdem litis. 3. 40
Condictione indebiti. 4. 5
Condictione ob cauſam datorum. 4. 6
Condictione ob turpem cauſam. 4. 7
Condictione furtiua. 4. 8

Condictione ex lege, & ſine cauſa, uel iniuſta cauſa. 4. 9
Conſtituta pecunia. 4. 18
Commodato. 4. 23
Compenſationibus. 4. 31
Contrahenda emptione & uenditione. 4. 38
Communium rerum alienatione. 4. 52
Commercijs & mercatoribus. 4. 63
Concubinis. 5. 26
Confirmando tutore. 5. 29
Contrario iudicio tutelæ. 5. 58
Curatore furioſi & prodigi. 5. 70
Carboniano edicto. 6. 17
Collationibus. 6. 20
Codicillis. 6. 36
Communia de legatis & fideicommißis, & de in rem miſ-ſione tollenda. 6. 43
Conditionibus inſertis tam in legatis, quàm fideicommißis, & libertatibus. 6. 46
Caducis tollendis. 6. 50
Communia de ſucceßionibus. 6. 58
Communi ſeruo manumiſſo. 7. 7
Communia de manumißionibus. 7. 15
Colluſione detegenda. 7. 20
Communia de uſucapionibus. 7. 30
Comminationes, epiſtolas, programmata, ſubſcriptiones autoritatem rei iudicatæ non habere. 7. 57
Confeßis. 7. 59
Contrahenda & committenda ſtipulatione. 8. 38
Creditorem euictionem non habere. 8. 46
Cuſtodia reorum. 9. 4
Crimine peculatus. 9. 28

Crimine ſacrilegij. 9. 29
Crimine expilatæ hæreditatis. 9. 32
Crimine ſtellionatus. 9. 34
Calumniatoribus. 9. 46
Conueniendis fiſci debitoribus. 10. 2
Capiēdis & diſtrahēdis pignoribus tributorū cauſa. 10. 21
Canone largitionalium titulorum. 10. 23
Conditis in publicis horreis. 10. 26
Collatione donatorum, uel reuelatorum, aut translatorum, ſeu adæratorum. 10. 28
Collatione æris. 10. 29
Claßicis. 11. 12
Curialibus urbis Romæ. 11. 13
Collegiatis & chartopratis & numularijs. 11. 17
Canone frumentario urbis Romæ. 11. 22
Capitatione ciuium cenſibus eximenda. 11. 48
Colonis Palæſtinis. 11. 50
Colonis Thracenſibus. 11. 51
Colonis Illyricianis. 11. 52
Cenſibus, & cenſitoribus, & peræquatoribus, & inſpectoribus. 11. 57
Collatione fundorum patrimonialium, & emphyteuticariorum. 11. 64
Conductoribus, & procuratoribus, ſiue exactoribus prædiorum fiſcalium & domus Auguſtæ. 11. 71
Collatione fundorum fiſcalium, uel rei priuatæ, uel dominicæ, uel ciuitatis, uel templorum. 11. 73
Cupreßis ex luco Daphnenſi, *uel* Perſeis *per* Aegyptum *non excidendis, uel uendendis.* 11. 77
Conſulibus, & non ſpargendis ab his pecunijs, & de patritijs. 12. 3

Comi

Comitibus conſiſtorianis. 12. 10
Comitibus rei militaris. 12. 12
Comitibus & archiatris ſacri palatij. 12. 13
Comitibus, qui prouincias regunt. 12. 14
Curioſis & ſtationarijs. 12. 23
Caſtrenſiarijs & miniſterianis. 12. 26
Caſtrenſi omnium palatinorum peculio. 12. 31
Caſtrenſi peculio militũ, & præfectis annonæ. 12. 37
Commeatu. 12. 43
Curſu publico, & angarijs, & parangarijs. 12. 51
Cohortalibus, & principibus, cornicularijs, ac priuilegijs. 12. 58

D

Diuerſis reſcriptis & pragmaticis ſanctionibus. 1. 23
Defenſoribus ciuitatum. 1. 51
Dolo malo. 2. 20
Dilationibus. 3. 11
Depoſiti, uel contrà. 4. 34
Donationibus ante nuptias, uel propter nuptias, & ſponſalicijs. 5. 3
Dotis promiſsione, & nuda pollicitatione. 5. 11
Dote cauta non numerata. 5. 15
Donationibus inter uirum & uxorem, & à parentibus in liberos factis, & ratihabitione. 5. 16
Diuortio facto, apud quem filij nutriantur. 5. 24
Diuidenda tutela, & pro qua parte quiſq; tutorum conueniatur. 5. 52
Dedititia libertate tollenda. 7. 5
Diſtractione pignorum. 8. 28
Debitorẽ uenditionẽ pignorũ impedire non poſſe. 8. 29

Duobus reis ſtipulandi & promittendi. 8. 40
Donationibus. 8. 54
Donationibus, quæ ſub modo, uel ſub conditione, uel ex certo tempore conficiuntur. 8. 55
Delatoribus. 10. 11
Diſcuſſoribus. 10. 30
Decurionibus, & filijs eorum, & qui decuriones habentur, & quibus modis à fortuna curiæ liberentur. 10. 31
Decretis decurionum ſuper immunitate quibuſdam concedenda. 10. 46
Debitoribus ciuitatum. 11. 32
Diuerſis prædijs urbanis & ruſticis templorum, & ciuitatum, & omni reditu ciuili. 11. 69
Dignitatibus. 12. 1
Domeſticis & protectoribus. 12. 17
Decanis. 12. 27
Deſertoribus & occultatoribus. 12. 46
Diuerſis officijs, & apparitoribus iudicum, & probatorijs eorum. 12. 60

E

Epiſcopis & clericis, orfanotrophis, & xenodochis, & prochotrophis, & aſcetrijs, & monachis, & priuilegijs eorum, & caſtrenſi peculio, & de redimẽdis captiuis, & de nuptijs clericorũ uetitis, ſeu permiſſis. 1. 3
Epiſcopali audientia, & diuerſis capitulis, quæ ad curam pertinent epiſcopalem. 1. 4
Edendo. 2. 1
Errore calculi. 2. 5
Errore aduocatorum, & libellos, ſeu preces concipientium. 2. 9

Etiam

Etiam per procuratorem cauſam in integrum reſtitutionis agi poſſe. 2. 48
Ex *delictis defunctorum, in quantum hæredes conueniantur.* 4. 17
Exercitoria *& institoria actione.* 4. 25
Eunuchis. 4. 42
Eo,qui pro tutore negotium geſsit. 5. 45
Excuſationibus *tutorum & curatorum, & de temporibus earum.* 5. 62
Excuſationibus *ueteranorum.* 5. 65
Edicto D. Hadriani *tollendo, & quemadmodum ſcriptus hæres in poſſeſsionem mittatur.* 6. 33
Executione *rei iudicatæ.* 7. 53
Etiam ob chirographariã pecuniã pignus teneri. 8. 27
Exceptionibus *& præſcriptionibus.* 8. 36
Euictionibus. 8. 45
Emancipationibus *liberorum.* 8. 49
Exhibendis *& tranſmittendis reis.* 9. 3
Emendatione *ſeruorum.* 9. 14
Emendatione *propinquorum.* 9. 15
Exactoribus *tributorum.* 10. 19
Excuſationibus *munerum.* 10. 47
Excuſationibus *artificum.* 10. 64
Expenſis *publicorum ludorum.* 11. 41
Equeſtri *dignitate.* 12. 32
Erogatione *militaris annonæ.* 12. 38
Excoctione,*& translatione militaris annonæ.* 12. 39
Executoribus *& exactoribus.* 12. 61

F

Filio familiâs minore. 2. 22

Fideiuſſoribus minorum. 2. 23
Ferijs. 3. 12
Familiæ erciſcundæ. 3. 36
Finium regundorum. 3. 39
Fide inſtrumentorum, & amiſsione eorum, & apochis, & antapochis faciendis, & de his, quæ ſine ſcriptura fieri poſſunt. 4. 21
Fundo dotali. 5. 23
Fideiuſſoribus tutorum ſeu curatorum. 5. 57
Furtis & ſeruo corrupto. 6. 2
Fideicommiſsis. 6. 42
Falſa cauſa adiecta legato uel fideicommiſſo. 6. 44
Fideicommiſſarijs libertatibus. 7. 4
Fructibus & litium expenſis. 7. 51
Fideiuſſoribus & mandatoribus. 8. 41
Falſa moneta. 9. 24
Famoſis libellis. 9. 36
Fide inſtrumentorum, & iure haſtæ fiſcalis, & de additionibus. 10. 3
Fiſcalibus uſuris. 10. 8
Filijfamiliarum, & quemadmodum pro his pater teneatur. 6. 60
Fabricenſibus. 11. 9
Frumento urbis Conſtantinopolitanæ. 11. 23
Frumento Alexandrino. 11. 27
Fundis limitrophis, & terris, & paludibus, & paſcuis, & limitaneis, & caſtellorum. 11. 59
Fundis patrimonialibus, & ſaltuenſibus, & emphyteuticis, & eorum conductoribus. 11. 61
Fugitiuis colonis patrimonialibus, ſaltuenſibus, & emphyteuticis. 11. 63

Fun

Fundis rei priuatæ, & ſaltibus diuinæ domus. 11. 65
Fundis & ſaltibus rei tamiacæ. 11. 66
Filijs officialiū militariū, qui in bello moriuntur. 12. 48

G

Generali abolitione. 9. 43
Gladiatoribus. 11. 43
Grege dominico. 11. 75

H

Hæreticis, & Manichæis, & Samaritanis. 1. 5
His, qui ad eccleſias confugiunt, uel exclamant, & ne quis ab eccleſia extrahatur. 1. 12
His, qui in eccleſia manumittuntur. 1. 13
His, qui ad ſtatuas confugiunt. 1. 25
His, qui potentiorum nomine titulos prædijs adfigunt, uel eorum nomina in litem prætendunt. 2. 14
His, quæ ui, metus'ue cauſa geſta ſunt. 2. 19
His, qui ueniam ætatis impetrauerunt. 2. 44
Hæreditate uel actione uendita. 4. 39
Hæredibus tutorum. 5. 54
Hæredibus inſtituendis, & quæ perſonæ inſtitui non poſſunt. 6. 24
His, quibus ut indignis auferuntur hæreditates, & SEN. *conſulto Silaniano.* 6. 35
His, quæ pœnæ nomine in teſtamento uel codicillis ſcribuntur uel relinquuntur. 6. 41
His, quæ ſub modo legata, ſeu fideicommiſſa relinquuntur. 6. 45
His, qui ante apertas tabulas hæreditates tranſmittũt. 6. 51
Hæreditatibus decurionum, nauiculariorum, cohorta-

lium, militum, & fabricenſium. 6. 61
His, qui à non domino manumiſſi ſunt. 70. 10
His, qui propter metũ iudicis non appellauerunt. 7. 67
His, qui in priorum creditorum locum ſuccedunt. 8. 19
His, qui parentes uel liberos occiderunt. 9. 17
His, qui ſibi adſcribunt in teſtamento. 9. 23
His, qui latrones, uel alijs criminibus reos occultauerint. 9. 39
His, qui ex publicis rationibus mutuam pecuniam acceperunt. 10. 6
His, qui ſe deſerunt. 10. 13
Honoribus & muneribus non continuandis inter patrem & filium, & de interuallis. 10. 40
His, qui ſponte publica munera ſubeunt. 10. 43
His, qui à principe uacationem acceperunt. 10. 44
His, qui numero liberorum, uel paupertate excuſationem meruerunt. 10. 51
His, qui non impletis ſtipendijs ſacramento ſoluti ſunt. 10. 54
His, qui in exilium dati, uel ab ordine moti ſunt. 10. 57
His, quæ ex publica collatione illata ſunt, non uſurpandis. 10. 73
Honoratorum uehiculis. 11. 19
His, qui ex officio, quod adminiſtrarunt, conueniuntur. 11. 37

I

Iudæis & cœlicolis. 1. 9
Iuris & facti ignorantia. 1. 18
In ius uocando. 2. 2
In integrum reſtitutionibus minorum uigintiquinque annis

annis. 2. 21.

In quibus cauſis in integrum reſtitutio neceſſaria non eſt. 2. 40

In integrum reſtitutione poſtulata, ne quid noui fiat. 2. 49

Iuris formulis, & impetratione actionum ſublata. 2. 57

Iureiurando propter calumniam dando. 2. 58

Iudicijs. 3. 1

Iuriſdictione omnium iudicum, & de foro competenti. 3. 13

In quibus cauſis militantes fori præſcriptione uti non poſſunt. 3. 25

Inofficioſo teſtamento. 3. 28

Inofficioſis donationibus. 3. 29

Inofficioſis dotibus. 3. 30

Iure emphyteutico. 4. 66

Inceſtis & inutilibus nuptijs. 5. 5

Interdicto matrimonio inter pupillam & tutorem, ſeu curatorem, filiosq́; eorum. 5. 6

Iure dotium. 5. 12

In quibus caſibus tutorem habenti tutor uel curator dari poßit. 5. 36

In litem dando tutore uel curatore. 5. 44

In litem iurando. 5. 53

Iure aureorum anulorum, & natalibus reſtituendis. 6. 8

Inſtitutionibus, & ſubſtitutionibus, ſeu reſtitutionibus ſub conditione factis. 6. 25

Impuberum, & alijs ſubſtitutionibus. 6. 26

Iure deliberandi, & adeunda uel adquirenda hæreditate. 6. 30

Indicta uiduitate, & de L. Iulia Miſcella tollenda. 6. 40

Ingenuis manumißis. 7. 14

In quibus cauſis ceſſat longi temporis præſcriptio. 7. 34
Interdictis. 8. 1
In quibus cauſis pignus tacitè contrahitur. 8. 15
Iure dominij impetrando. 8. 34
Inutilibus ſtipulationibus. 8. 39
Ingratis liberis. 8. 50
Infantibus expoſitis liberis & ſeruis, & de ijs, qui ſanguinolentos nutriendos acceperunt. 8. 52
Infirmandis pœnis cœlibatus, & orbitatis, & de decimarijs ſublatis. 8. 58
Iure liberorum. 8. 59
Iniurijs. 9. 35
Iure fiſci. 10. 1
Indictionibus. 10. 17
Immunitate nemini concedenda. 10. 25
Imponenda lucratiuis deſcriptione. 10. 35
Incolis, & ubi quis domicilium habere uidetur, & de his, qui ſtudiorum cauſa in alia ciuitate degunt. 10. 39
Infamibus. 10. 57
Irenarchis. 10. 75
Iure reipublicæ. 11. 29
In qbus cauſis coloni cẽſiti dominos accuſare poſſunt. 11. 49

L

Legibus & conſtitutionibus principum. 1. 14
Litis conteſtatione. 3. 9
Lege Aquilia. 3. 35
Locato & conducto. 4. 65
Legitima tutela. 5. 30
Libertis, & eorum liberis. 6. 7
Liberis præteritis, uel exhæredatis. 6. 28

Legatis. 6. 37
Legitimis liberis, & ex filia nepotibus ab inteſtato uenientibus. 6. 54
Legitimis hæredibus. 6. 57
L. Fuſia Caninia ſublata. 7. 3
Latina libertate tollenda, & per certos modos in ciuitatem Romanam transfuſa. 7. 6
Liberali cauſa. 7. 16
Longi temporis præſcriptione, quæ pro libertate, & non aduerſus libertatem opponitur. 7. 22
Liberis exhibendis, ſeu deducendis, & de libero homine exhibendo. 8. 8
Luitione pignoris. 8. 31
Litigioſis. 8. 37
Libertinis. 10. 56
Legationibus. 10. 63
Locatione prædiorum ciuilium, uel fiſcalium, ſiue templorum, ſiue rei priuatæ, uel dominicæ. 11. 70
Litorum & itinerum cuſtodia. 12. 45
Lucris aduocatorum, & concuſsione officiorum ſeu apparitorum. 12. 62

M

Mandatis principum. 1. 15
Modo mulctarum, quæ à iudicibus infliguntur. 1. 50
Magiſtratibus municipalibus. 1. 52
Mandati, uel contrà. 4. 35
Monopolijs, & conuentu negotiatorum illicito, uel artificum, ergolaborum, necnon balneatorum prohibitis illicitis pactionibus. 4. 59
Magiſtratibus conueniendis. 5. 75

Mortis

Mortis cauſa donationibus. 8. 57
Mulieribus, quæ ſe proprijs ſeruis iunxerunt. 9. 11
Maleficis, & mathematicis, & cæteris ſimilibus. 9. 18
Mutatione nominis. 9. 25
Municipibus & originarijs. 10. 38
Muneribus patrimoniorum. 10. 41
Mulieribus, in quo loco munera ſexui congruentia, uel honores agnoſcant. 10. 62
Metallarijs, & metallis, & procuratoribus metallorum. 11. 6
Murilegulis, & gynæciarijs, & procuratoribus gynæcij, & de monetarijs, & baſtagiarijs. 11. 7
Metropoli Beryto. 11. 21
Mendicantibus ualidis. 11. 25
Maiuma. 11. 45
Mancipijs, & colonis patrimonialium, & ſaltuenſium, & emphyteuticorum fundorum. 11. 62
Magiſtris ſacrorum ſcrineorum. 12. 9
Menſoribus. 12. 28
Militari ueſte. 12. 40
Metatis & epidemeticis. 12. 41

N

Ne ſanctum baptiſma iteretur. 1. 6
Nemini licere ſignum ſaluatoris Chriſti humi uel in ſilice, uel in marmore ſculpere aut pingere. 1. 8
Ne Chriſtianum mancipium hæreticus uel paganus, aut Iudæus, uel poßideat, uel circumcidat. 1. 10
Ne rei militaris comitibus uel tribunis lauacra præſtentur. 1. 43
Ne liceat potentioribus patrocinium litigantibus præſtare,
uel

uel actiones in ſe transferre. 2. 13
Ne fiſcus, uel Reſpublica procurationem alicui patrocinij cauſa illicitè præſtet. 2. 17
Negotiorum geſtorum actione. 2. 18
Ne quis in ſua cauſa iudicet, uel ſibi ius dicat. 3. 5
Noxalibus actionibus. 3. 41
Ne uxor pro marito, uel maritus pro uxore, uel mater pro filio conueniatur. 4. 12
Ne filius pro patre, uel pater pro filio emancipato, uel libertus pro patrono conueniatur. 4. 13
Non numerata pecunia. 4. 30
Nautico fœnore. 4. 33
Nundinis & mercationibus. 4. 60
Nuptijs. 5. 4
Ne fideiuſſores uel mandatores dotium dentur. 5. 20
Ne pro dote mulieri bona mariti addicantur. 5. 22
Naturalibus liberis, & matribus eorum, & ex quibus cauſis iuſti efficiantur. 5. 27
Ne tutor uel curator uectigal conducat. 5. 41
Neceſſarijs, & ſeruis hæredibus inſtituendis, uel ſubſtituendis. 6. 27
Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquennium quæratur. 7. 21
Nudo iure Quiritum tollendo. 7. 25
Ne rei dominicæ uel templorum uindicatio temporis præſcriptione ſubmoueatur. 7. 38
Ne liceat in una eademq; cauſa tertiò prouocare, uel poſt duas ſententias iudicum, quas definitio præfectorum roborauerit, eas retractare. 7. 70
Nouationibus & delegationibus. 8. 42
Nili aggeribus non rumpendis. 9. 38

Ne ſine iuſſu principis certis iudicibus liceat confiſcare. 9. 48
Ne fiſcus rem, quam uendidit, euincat. 10. 5
Ne operæ à collatoribus exigantur. 10. 24
Nauicularijs ſeu naucleris publicis ſpecies tranſportantibus, & de tollenda luſtralis auri collatione. 11. 1
Nauibus non excuſandis. 11. 3
Ne quid oneri publico imponatur. 11. 4
Naufragijs. 11. 5
Nulli licere in frænis, equeſtribus ſellis, & balteis margaritas, ſmaragdos, & hyacinthos aptare, & de artificibus palatinis. 11. 11
Nauticis Tyberinis. 11. 26
Ne quis liber inuitus actum Reipubli. gerere cogatur. 11. 36
Ne ruſticani ad ullum obſequium deuocentur. 11. 54
Non licere habitatoribus metrocomiæ loca ſua ad extraneum transferre. 11. 55
Negotiatores ne militent. 12. 35
Numerarijs, actuarijs, & chartularijs, & adiutoribus, ſiue ſcriniarijs, & exceptoribus ſedis excelſæ cæterorumq; iudicum, tam militarium, quàm ciuilium. 12. 50

O

Officio præfecti prætoriorum Orientis & Illyrici. 1. 26
Officio præfecti prætorio Africæ, & de omni eiuſdem diœceſeos ſtatu. 1. 27
Officio præfecti urbi. 1. 28
Officio magiſtri militum. 1. 29
Officio quæſtoris. 1. 30
Officio magiſtri officiorum. 1. 31

Officio

Officio comitis ſacrarum largitionum. 1. 32
Officio comitis rerum priuatarum, ſacri palatij, ſacriq; patrimonij. 1. 33
Officio proconſulis & legati. 1. 34
Officio comitis Orientis. 1. 35
Officio præfecti Auguſtalis. 1. 36
Officio uicarij. 1. 37
Officio prætorum. 1. 38
Officio rectoris prouinciæ, & ut nulli patriæ ſuæ adminiſtratio ſine ſpeciali permiſſu principis permittatur. 1. 39
Officio præfecti uigilum. 1. 40
Officio ciuilium iudicum. 1. 41
Officio militarium iudicum. 1. 42
Officio diuerſorum iudicum. 1. 44
Officio eius, qui uicem alicuius uel præſidis obtinet. 1. 46
Officio iuridici Alexandriæ. 1. 53
Ordine iudiciorum. 3. 8
Obligationibus & actionibus. 4. 10
Operis libertorum. 6. 3
Obſequijs patrono præſtandis. 6. 6
Ordine cognitionum. 7. 19
Operis noui nuntiatione. 8. 11
Operibus publicis. 8. 12
Omni Agro *deſerto, & quandò ſteriles fertilibus imponuntur.* 11. 58
Oblatione uotorum. 12. 49

P

Precibus Imperatori *offerendis, & de quibus rebus ſupplicare liceat, uel non.* 1. 19

Pactis

Pactis. 2. 3
Poſtulando. 2. 6
Procuratoribus. 2. 12
Pedaneis iudicibus. 3. 3
Plus petitionibus. 3. 10
Petitione hæreditatis. 3. 31
Probibita ſequeſtratione pecunia. 4. 4
Probationibus. 4. 19
Plus ualere, quod agitur, quàm quod ſimulatè concipitur. 4. 22
Per quas perſonas nobis adquiratur. 4. 27
Pro ſocio. 4. 37
Patribus, qui filios ſuos diſtraxerunt. 4. 43
Periculo & commodo rei uenditæ. 4. 48
Pactis inter emptorē & uenditorem compoſitis. 4. 54
Pactis conuentis tam ſuper dote, quàm donatione ante nuptias, & paraphernis. 5. 14
Periculo tutorum & curatorum. 5. 38
Prædijs & alijs rebus minorum ſine decreto non alienandis uel obligandis. 5. 71
Poſthumis hæredibus inſtituendis, uel exhæredandis, uel præteritis. 6. 29
Peculio eius, qui libertatem meruit. 7. 23
Præſcriptione longi temporis, decem uel uiginti annorum. 7. 33
Præſcriptione triginta uel quadraginta annorum. 7. 39
Pœna iudicis, qui malè iudicauit, uel eius, qui iudicem uel aduerſarium corrumpere curauit. 7. 49
Priuilegio fiſci. 7. 73
Priuilegio dotis. 7. 74
Precario, & Saluiano interdicto. 8. 9

Pignoribus & hypothecis. 8. 14
Prætorio pignore, & ut in actionibus etiam debitorum miſſio prætorij pignoris procedat. 8. 22
Partu pignoris, & omni caſu. 8. 25
Pactis pignorum. 8. 35
Patria poteſtate. 8. 47
Poſtliminio, & redemptis ab hoſtibus. 8. 51
Priuatis carceribus inhibendis. 9. 5
Pœnis. 9. 47
Pœnis fiſcalibus creditores præferri. 10. 7
Petitionibus bonorum ſublatis. 10. 12
Prædijs decurionum ſine decreto non alienandis. 10. 33
Præbendo ſalario. 10. 36
Profeſſoribus & medicis. 10. 52
Periculo ſucceſſorum parentis. 10. 61
Potioribus ad munera nominandis. 10. 65
Ponderatoribus, & auri illatione. 10. 71
Prædijs, & omnibus rebus nauiculariorum. 11. 2
Priuilegijs corporatorum urbis Romæ. 11. 14
Pictoribus. 11. 15
Priuilegijs urbis Conſtantinopolitanæ. 11. 23
Periculo nominatorum. 11. 33
Periculo eorum, qui pro magiſtratibus interuenerunt. 11. 34
Paſcuis publicis & priuatis. 11. 60
Prædijs tamiacis, & his, qui ex colonis tamiacis, alijsq́; liberæ conditionis procreantur. 11. 68
Priuilegijs domus Auguſtæ, uel rei priuatæ, & quarum collationum excuſationem habent. 11. 74
Palatijs & domibus dominicis. 11. 76
Prætoribus, & honore præturæ, & collatione, & gleba,

& claui,& pholi, & ſeptem ſolidorum functione ſublata. 12. 2
Præfectis prætorio, ſiue urbi, & magiſtris militum in dignitatibus exæquandis. 12. 4
Præpoſitis ſacri cubiculi, & de omnibus cubicularijs, & priuilegijs eorum. 12. 5
Primicerio, & ſecundicerio, & notarijs. 12. 7
Præpoſitis & tribunis ſcholarum. 12. 11
Profeſſoribus, qui in urbe Conſtantinopolitana docentes, ex lege meruerunt comitiuam. 12. 15
Præpoſitis laborum. 12. 18
Præpoſitis ſacrorum ſcriniorum, cæteriſq; qui in ſacris ſcrinijs militant. 12. 19
Præpoſitis agentium in rebus. 12. 21
Principibus agentium in rebus. 12. 22
Palatinis ſacrarũ largitionũ, & rerũ priuatarũ. 12. 24
Priuilegijs eorum, qui in ſacro palatio militant. 12. 29
Priuilegijs ſcholarum. 12. 30
Perfectiſſimatus dignitate. 12. 33
Primipilo. 12. 63
Publicæ lætitiæ, uel conſulum nuntiatores, uel inſinuatores conſtitutionum, & aliarum ſacrarum, uel iudicialium literarum ex deſcriptione, uel ab inuitis, ne quid accipiant immodicum. 12. 64

Q

Quando libellus principi datus litis faciat conteſtationem. 1. 20
Qui & aduerſus quos in integrũ reſtitui nõ poſſunt. 2. 41
Quibus ex cauſis maiores in integrũ reſtituantur. 2. 53
Qui pro ſua iuriſdictione iudices dare, darĩue poſſunt. 3. 4

Qui legitimam perſonam ſtandi in iudicio habent, uel non. 3. 6
Quando Imperator inter pupillos & uiduas, uel alias miſerabiles perſonas cognoſcit, & ne exhibeatur. 3. 14
Quando liceat unicuiq; ſine iudice uindicare ſe, uel publicam deuotionem. 3. 27
Quando fiſcus uel priuatus debitoris ſui debitores exigere poßit. 4. 15
Quod cum eo, qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicetur, uel de peculio, ſeu quod iuſſu, uel de in rem uerſo. 4. 26.
Quæ res uendi non poſſunt, & qui uendere, uel mercari uetantur. 4. 40
Quæ res exportari non debeant. 4. 41
Quando liceat ab emptione diſcedere. 4. 45
Qui petant tutores uel curatores. 5. 31
Qui dare tutores uel curatores poſſunt, & qui dari non poſſunt. 5. 34
Quando mulier tutelæ officio fungatur. 5. 35
Quando facto tutoris uel curatoris minores agere uel conueniri poſſunt. 5. 39
Quando tutores uel curatores eſſe deſinant. 5. 60
Qui numero liberorum ſe excuſant. 5. 66
Qui morbo ſe excuſant. 5. 67
Qui ætate ſe excuſant. 5. 68
Qui numero tutelarum ſe excuſant. 5. 69
Quando decreto opus non eſt. 5. 72
Qui ad bonorum poſſeßionem, & infra quod tempus admittantur. 6. 9
Quãdo nõ petentiũ partes petentibus adcreſcũt. 6. 10
Qui teſtamenta facere poſſunt, uel non poſſunt. 6. 22

Quemadmodum teſtamenta aperiantur, deſcribantur, & inſpiciantur. 6. 32
Quando dies legati uel fideicommiſſi cedit. 6. 52
Qui manumittere non poſſunt, & ne in fraudem creditorum manumittantur. 7. 11
Qui non poſſunt ad libertatem peruenire. 7. 11
Quibus ex cauſis ſerui pro præmio libertatem accipiunt. 7. 13
Quibus ad libertatē proclamare non licet: & de rebus eorum, qui ad libertatē proclamare non prohibentur. 7. 18
Quibus non obijcitur longi temporis præſcriptio. 7. 35
Quadriennij præſcriptione. 7. 37
Quomodo, & quando iudex ſententiam proferre debeat præſentibus partibus, uel una parte abſente. 7. 43
Quibus res iudicata non nocet. 7. 56
Quando prouocare non eſt neceſſe. 7. 64
Quorum appellationes non recipiuntur. 7. 65
Qui bonis cedere poſſunt. 7. 71
Quorum bonorum. 8. 2
Quorum legatorum. 8. 3
Quæ res pignori obligari poſſunt, uel non: & qualiter pignus contrahatur. 8. 17
Qui potiores in pignore habeantur. 8. 18
Quæ ſit longa conſuetudo. 6. 53
Qui accuſare non poſſunt. 9. 1
Quando ciuilis actio criminali præiudicet, & an utraq; ab eodem exerceri poßit. 9. 31
Quæſtionibus. 9. 41
Quando, & quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum, & de modo distributionis eorum. 10. 42
Quemadmodum ciuilia munera indicuntur. 10. 44

Quibus muneribus uel præſtationibus nemini liceat ſe excuſare. 10. 48
Qui ætate uel profeßione ſe excuſant. 10. 49
Qui morbo ſe excuſant. 10. 50
Quibus muneribus excuſantur hi, qui poſt impletam militiam uel aduocationem per prouincias ſuis commodis uacantes commorantur, & de priuilegijs eorum, & de conductoribus uectigalium fiſci. 10. 55
Quo quiſq; ordine conueniatur. 11. 35
Quibus ad conductionem prædiorum fiſcalium accedere non licet. 11. 72
Quæſtoribus, & magiſtris officiorum & comitibus ſacrarum largitionum & rei priuatæ. 12. 6
Qui militare poßunt, uel non, & de ſeruis ad militiæ dignitatem adſpirantibus, & ut nemo duplici militia, uel dignitate & militia ſimul utatur. 12. 34

R

Reputationibus, quæ fiunt in iudicio in integrum reſtitutionis. 2. 47
Reſtitutione militum, & eorum, qui Reipublicæ cauſa abſunt. 2. 50
Receptis arbitris. 2. 55
Rei uindicatione. 3. 32
Religioſis & ſumptibus funerum, & aleæ luſu, & aleatoribus. 3. 43
Rebus creditis, & iureiurando. 4. 1
Reſcindenda uenditione. 4. 44
Rebus alienis non alienandis, & de probibita rerum alienatione, uel hypotheca. 4. 51
Rem alienã nõ interdici rerum ſuarũ alienatione. 4. 53

Rerum permutatione, & præſcriptis uerbis. 4. 64
Rei uxoriæ alienatione in ex ſtipulatu actionem transfuſa, & de natura dotibus præſtita. 5. 13
Repudijs, & iudicio de moribus ſublato. 5. 17
Rerum amotarum. 5. 21
Repudianda bonorum poſſeßione. 6. 19
Repudianda uel abſtinenda hæreditate. 6. 31
Re iudicata. 7. 52
Res inter alios acta, uel iudicata alijs ne noceat. 7. 60
Relationibus. 7. 61
Reuocandis ijs, quæ per fraudem alienata ſunt. 7. 75
Ratiocinijs operum publicorum, & patribus ciuitatum. 8. 13
Remißione pignoris. 8. 26
Reuocandis donationibus. 8. 56
Raptu uirginum, ſeu uiduarum, nec non ſanctimonialium. 9. 13
Requirendis reis. 9. 40
Reis poſtulatis. 10. 58
Re militari. 12. 36

S

Summa trinitate, & fide catholica, ut nemo publicè de ea contendere audeat. 1. 1
Sacroſanctis eccleſijs, & de rebus ac priuilegijs earum. 1. 2
Sacrificijs paganorum, & templis. 1. 11
Senatus conſultis. 1. 16
Si contra ius uel utilitatem publicam, uel per mendacium fuerit aliquid poſtulatum, uel impetratum. 1. 22
Statuis & imaginibus. 1. 24

Si tu

Si tutor uel curator interuenerit. 2. 24
Si in communi eademq́; cauſa in integrum reſtitutio poſtuletur. 2. 25
Si aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtuletur. 2. 26
Si aduerſus uenditionem. 2. 27
Si aduerſus uenditionem pignoris. 2. 28
Si aduerſus donationem. 2. 29
Si aduerſus libertatem. 2. 30
Si aduerſus tranſactionem uel diuiſionem in integrum minor reſtitui uelit. 2. 31
Si aduerſus ſolutionem à tutore, uel à ſe factam. 2. 32
Si aduerſus dotem. 2. 33
Si aduerſus delictum ſuum. 2. 34
Si aduerſus uſucapionem. 2. 35
Si aduerſus fiſcum. 2. 36
Si aduerſus creditorem. 2. 37
Si ſe abſtinuit hæreditate. 2. 38
Si ut omiſſam hæreditatem, uel bonorum poſſeßionem, uel quid aliud acquirat. 2. 39
Si minor ſe maiorem dixerit. 2. 42
Si ſæpius in integrum reſtitutio poſtuletur. 2. 43
Si maior factus ratum habuerit. 2. 45
Satiſdando. 2. 56
Sportulis, & ſumptibus in diuerſis iudicijs faciendis, & de executoribus litium. 3. 2
Seruitutibus & aqua. 3. 34
Si certum petatur. 4. 2
Suffragio. 4. 3
Si ſeruus extero ſe emi mandauerat. 4. 36
Si propter publicas penſitationes uenditio fuerit celebrata. 4. 46

Sine cenſu uel reliquis fundũ comparari nõ poſſe. 4. 47
Si quis alteri uel ſibi ſub alterius nomine, uel aliena pecunia emerit. 4. 50
Si ſeruus exportandus ueneat. 4. 55
Si mancipium ita uenierit, ne proſtituatur. 4. 56
Si mancipium ita fuerit alienatum, ut manumittatur, uel contrà. 4. 57
Sponſalibus, & arris ſponſalitijs, & proxeneticis. 5. 1
Si rector prouinciæ, uel ad eum pertinentes, ſponſalitias dederint arras. 5. 2
Si quacunq; præditus poteſtate, uel ad eum pertinentes, ad ſuppoſitarum iuriſdictioni ſuæ nuptias tentauerit adſpirare. 5. 7
Si nuptiæ ex reſcripto petantur. 5. 8
Secundis nuptijs. 5. 9
Si ſecundò nupſerit mulier, cui maritus uſumfructum reliquit. 5. 10
Soluto matrimonio, quemadmodum dos petatur. 5. 18
Si dos conſtante matrimonio ſoluta fuerit. 5. 19
Si ex pluribus tutoribus uel curatoribus omnes uel unus peragere rem minoris, uel conueniri poßint. 5. 40
Suſpectis tutoribus uel curatoribus. 5. 43
Si mater indemnitatem promiſit. 5. 46
Si contra matris uoluntatem tutor datus ſit. 5. 47
Si tutor non geſſerit. 5. 55
Si tutor uel curator falſis allegationibus excuſatus ſit. 5. 63
Si tutor Reipublicæ *cauſa aberit.* 5. 64
Si quis ignorans rem minoris eſſe, ſine decreto comparauerit. 5. 73
Si maior factus uenditionem factam ſine decreto ratam habuerit. 5. 74

Seruis

Seruis fugitiuis, & libertis, mancipijsq; ciuitatem artificibus, & ad diuerſa opera deputatis, & ad rem priuatam, & dominicam pertinentibus. 6. 1
Si in fraudem patroni à libertis alienatio facta ſit. 6. 5
Succeſſorio edicto. 6. 16
Si quis aliquem teſtari prohibuerit, uel coëgerit. 6. 34
Si omiſſa ſit cauſa teſtamenti. 6. 39
SEN. *conſulto* Trebelliano. 6. 48
Seruo pignori dato manumiſſo. 7. 8
Seruis Reipublicæ *manumittendis.* 7. 9
SEN. *conſulto* Claudiano *tollendo.* 7. 24
Si aduerſus creditorem præſcriptio opponatur. 7. 36
Sententijs præfectorum prætorio. 7. 42
Sententijs ex breuiculo recitandis. 7. 44
Sententijs & interlocutionibus omnium iudicum. 7. 45
Sententia, quæ ſine certa quantitate profertur. 7. 46
Sententijs, quæ pro eo, quod intereſt, proferuntur 7. 47
Si à non competente iudice iudicatum eſſe dicatur. 7. 48
Sententiam reſcindi non poſſe. 7. 50
Si plures una ſententia condemnati ſunt. 7. 55
Si ex falſis inſtrumentis uel teſtimonijs iudicatum ſit. 7. 58
Si pendente appellatione mors interuenerit. 7. 66
Si unus ex pluribus appellauerit. 7. 68
Si de momentaria poſſeßione fuerit appellatum. 7. 69
Si per uim, uel alio modo abſentis poſſeßio turbata ſit. 8. 5
Si aliena res pignori data ſit. 8. 16
Si antiquior creditor pignus uendiderit. 8. 20
Si communi res pignorata ſit. 8. 21
Si in cauſa iudicati pignus captum ſit. 8. 23

Si pignus pignori datum ſit. 8. 24
Si uendito pignore agatur. 8. 30
Si unus ex pluribus hæredibus creditoris,uel debitoris partem ſuam debiti ſoluerit uel acceperit. 8. 32
Si pignoris conuentionem numeratio pecuniæ ſecuta non ſit. 8. 33
Solutionibus & liberationibus. 8. 43
Si reus uel accuſator mortuus fuerit. 9. 6
Si quis Imperatori *maledixerit.* 9. 7
Si quis eam,cuius tutor fuerit,corruperit. 9. 10
Sepulcro uiolato. 9. 19
Seditioſis, & de ijs,qui plebem audent contra Rempubli*cam colligere.* 9. 30
Sententiam paßis & reſtitutis. 9. 51
Sententijs contra fiſcum latis retractandis. 10. 9
Si liberalitatis imperialis ſocius ſine hærede deceſſerit. 10. 14
Superindicto. 10. 18
Superexactoribus. 10. 20
Si ſeruus aut libertus ad decurionatũ adſpirauerit. 10. 32
Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit. 10. 37
Si propter inimicitias creatio facta ſit. 10. 66
Sumptuum recuperatione. 10. 67
Si poſt creationem quis deceſſerit. 10. 68
Suſceptoribus,præpoſitis, & arcarijs. 10. 70
Suarijs,& ſuſceptoribus uini,& cæteris corporatis. 11. 16
Studis liberalibus urbis Romæ *&* Cõſtãtinopolitanæ. 11. 18
Sumptus inuicti muneris ad omnes collegas pertinere. 11. 37
Solutionibus & liberationibus debitorum ciuitatis. 11. 39
Spectaculis,& ſcenicis,& lenonibus. 11. 40
Silentiarijs,& decurionibus eorum. 12. 16

Statoribus

Statoribus. 12. 25
Salgamo hoſpitibus non præſtando. 12. 42

T

Tranſactionibus. 2. 4
Temporibus in integrum reſtitutionis tam minorum, aliarumq́; perſonarum, quæ reſtitui poſſunt, quàm hæredum eorum. 2. 52
Teſtibus. 4. 20
Teſtamentaria tutela. 5. 28
Tutoribus uel curatoribus illuſtrium uel clariſſimarum perſonarum. 5. 33
Tutore uel curatore, qui ſatis non dedit. 5. 42
Teſtamento militis. 6. 21
Teſtamentis, & quẽadmodũ teſtamenta ordinentur. 6. 23
Teſtamentaria manumiſſione. 7. 2
Temporibus & reparationibus appellationum ſeu conſultationum. 7. 63
Tabulis exhibendis. 8. 7
Theſauris. 10. 15
Tabularijs, ſcribis, logographis, & cenſualibus. 10. 69
Tironibus. 12. 44
Tractatorijs & ſtatiuis. 12. 52

V

Vetere iure enucleando, & de autoritate Iuriſprudentiũ, qui in Digeſtis leguntur. 1. 17
Vt lite pendente, uel poſt prouocationem, aut definitiuam ſententiam nulli liceat Imperatori ſupplicare. 1. 21
Vt omnes iudices tam ciuiles, quàm militares poſt adminiſtrationem depoſitam quinquaginta dies in ciuitatibus cert

bus certis locis permaneant. 1. 45
Vt quæ deſunt aduocatis partium, iudex ſuppleat. 2. 10
Vt nemo priuatus titulos prædijs ſuis uel alijs imponat, uel regalia uela ſuſpendat. 2. 15
Vt nemini liceat ſine iudicijs autoritate ſigna rebus imponere alienis. 1. 16
Vbi, & apud quem cognitio in integrum reſtitutionis agenda ſit. 2. 46
Vxoribus militum, & eorum, qui Reipublicæ cauſa abſunt. 2. 51
Vt nemo inuitus agere uel accuſare cogatur. 3. 7
Vbi de criminibus agi oportet. 3. 15
Vbi de poſſeßione agi oportet. 3. 16
Vbi fideicommiſſum peti oportet. 3. 17
Vbi conueniatur, qui certo loco dare promiſit. 3. 18
Vbi in rem actio exerceri debeat. 3. 19
Vbi de hæreditate agatur, uel ubi hæredes ſcripti in poſſeſſionem mitti poſtulare debeant. 3. 20
Vbi de ratiocinijs tam publicis, quàm priuatis agi oporteat. 3. 21
Vbi cauſas ſtatus adi oporteat. 3. 22
Vbi quis de curiali, uel cohortali, alia'ue conditione conueniatur. 3. 23
Vbi ſenatores, uel clarißimi ciuiliter, uel criminaliter conueniantur. 3. 24
Vbi cauſa fiſcalis, uel diuinæ domus, hominumq; eius agantur. 3. 26
Vſufructu, uſu, & habitatione, & miniſterio ſeruorum. 3. 33
Vt actiones & ab hæredibus, & contra hæredes incipiant. 4. 11

Vſuris. 4. 32
Vectigalibus & commiſſis. 4. 61
Vectigalia noua inſtitui non poſſe. 4. 62
Vbi petantur tutores uel curatores. 5. 31
Vt cauſæ poſt pubertatem adſit tutor. 5. 48
Vbi pupilli educentur. 5. 49
Vſuris pupillaribus. 5. 56
Vnde liberi. 6. 14
Vnde legitimi, & unde cognati. 6. 15
Vnde uir & uxor. 6. 18
Verborum ſignificatione. 6. 38
Vſuris, uel fructibus legatorum ſeu fideicõmiſſorũ. 6. 47
Vt in poſſeſſionem legatorum, uel fideicõmiſſorum ſeruandorũ cauſa mittatur, & quando ſatiſdari debeat. 6. 53
Vindicta, & apud concilium manumiſſione. 7. 1
Vſucapione pro emptore, uel pro tranſactione. 7. 26
Vſucapione pro donato. 7. 27
Vſucapione pro dote. 7. 28
Vſucapione pro hærede. 7. 29
Vſucapione transformanda, & de ſublata differentia rerum mancipi, & nec mancipi. 7. 31
Vſuris rei iudicatæ. 7. 54
Vnde ui. 8. 4
Vti poſſidetis. 8. 6
Vi bonorum raptorum. 9. 33
Vt intra certũ tẽpus criminalis quæſtio terminetur. 9. 44
Venditione rerũ fiſcalium cum priuatis cõmunium. 10. 4
Vt nemini liceat in emptione ſpecierum ſe excuſare, & de munere ſitoniæ. 10. 27
Vacatione publici muneris. 10. 45
Veſtibus holobaris, & auratis, & de tinctione ſacri muricis,

muricis. 11. 8
Veteris nomiſmatis poteſtate. 11. 10
Vendendis rebus ciuitatis. 11. 31
Venatione ferarum. 11. 44
Vti armorum uſus inſcio principe inſit. 11. 46
Vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat ruſticanos, uel uicos eorum. 11. 53
Vt nullus ex uicaneis pro alienis uicaneorum debitis teneatur. 11. 56
Vt dignitatum ordo ſeruetur. 12. 8
Veteranis. 12. 47

TITVLORVM CODICIS FINIS.

TITVLI NOVELLARVM CONSTITVTIONVM.

A

Armenijs, ut & ipſi per omnia Romanas ſequantur leges. Conſtitutio 21.
Appellationibus. 23
Adiutoribus quæſtoris. 35
Apud quem oporteat appellationes in quinque prouincijs, Caria, Cypro, Cycladibus inſulis, Myſia, & Scythia interpoſitas examinari. 41
Apud quos oporteat litigare monachos, & aſcetrias. 79
Armis. 85
Appellationibus, ut ſi mota apud appellationis iudicem cauſa, litigatores ad arbitros deueniant, intereaq́; temporis

poris biennium decurrat, & contingat denuò cauſam ad appellationis redire iudicem: ne biennij decurſus obijciatur. 93

Aequalitate dotis & donationis ante nuptias. habet autem & alia capitula. 97

Alienatione, & emphyteuſi rerum eccleſiaſticarum. 120

Argentariorum contractibus. 136

C

Comite Iſauriæ. 27

Clericis, qui à ſuis deſtiterunt eccleſijs. Item de his, qui oratoria ædificant. 58

Conſtitutio, quæ per dignitates & epiſcopale munus filios liberat poteſtate patria. 81

Conſanguineis & uterinis fratribus. 84

Conſulibus. 105

Conſultationibus. 62

CONSTITVTIO *ſex habet capitula.* 115

I. *Vt cùm de appellationibus, & retractationibus, & relationibus iudicum cognoſcitur, ſecundũ illas leges controuerſiæ decidantur, quæ tempore latæ ſententiæ & ſuggeſtionis obtinebant, non quæ poſtea promulgatæ ſint.*

II. *Si altera litigantium pars renunciet ſe allegationibus contentam fore, altera uerò differat, quaſi non contenta: iudex dato unius, & item alterius, & tertij menſis dilationem. His autem præteritis non amplius expectato, ſed proferto ſententiam.*

III. *Quæ cauſæ ingratitudinis rationabiliter filijs obijci poßint à parentibus.*

IIII. *Quæ rurſum cauſæ ingratitudinis rationabiliter poßint parentibus obijci à filijs.*

V. *Vt lugentes, & qui genere illis proximi ſunt, nulla de cauſa intra nonum diem prehendantur, uocēturq; in ius.*

V I. *De conſtitutæ pecuniæ obligatione & ſponſionibus, ſi quis ita pecuniā conſtituat aut ſpondeat,* Satis tibi facio: *aut* ſatis tibi fiet à me, & hoc & illo: *aut,* ſatis tibi fiet à me, aut hoc, aut illo.

D

Defenſoribus ciuitatum. 15

Deſcriptione quatuor præſidum Armeniæ. 31

Decurionibus, ut filijs ſuis decurionibus dodrantem relinquant. 38

Decurionibus ut accepta dignitate præfectoria, tunc demū curia liberentur, cūm in actu poſitam acceperint. 69

Donatione mortis cauſa facta à decurionibus. 87

Depoſito, & atteſtatione ad inquilinos facta. Item de ſuſpenſione erogationis panum ciuilium. 88

Duobus reis promittendi, qui uice mutua fideiuſſores accepti ſunt. 99

Decurionibus. 101

Diuerſis capitulis & ſolutione matrimoniorum. 117

E

Eccleſijs conſtitutis in Africa. 37

Eccleſiaſticarum rerum immobilium alienatione & ſolutione. 46

Exequijs, quas fieri oporteat in defunctorum funerationibus. 59

Executoribus, & his, qui conueniuntur & reconueniuntur. 96

Extremis uoluntatibus, & bonorum in filios diuiſionibus. 107

Edictum de formula artificum. 122
Eccleſiaſticis diuerſis capitulis. 123
Exemplum ſacræ formæ de appellationibus. 126
Eccleſiaſticis canonibus, & priuilegijs, quæ ſacroſanctas reſpiciunt eccleſias. 131
Edictum de fide. 132
Edictum de his, qui luxuriantur contra naturam. 141
Ea, quæ raptori ſuo nubit. 150
Exemplum ſacræ pragmaticæ formæ de uſuris. 160

F

Filijs ante dotalia inſtrumenta natis. 19

G

Generalis forma de proſpectu in mare, ſcripta dominico glorioſiſſ. prætoriorum præfecto. 165

H

Hæredibus & Falcidia. 1
His, qui nuptias iterant. 22
His, qui mutuum dant agricolis. 33
Hortulanis. 64
His, quæ relicta ſunt eccleſiæ Myſiæ. 65
Hæc conſtitutio interpretatur priorem conſtitutionem, quæ de his lata eſt, qui ingrediuntur monaſteria, & ſubſtantias ſuas conſecrant, & ex quo ipſam tempore ualere oporteat. 75
His, qui eunuchos faciunt. 142
Hebræis, quomodo oporteat eos ſcripturas legere. 146
His, qui in Oſdroëna illicitas contrahunt nuptias. 154
Hæredibus. 164

I

Iuſiurandum, quod præſtari ſolet ab ijs, qui officia ſuſcipiunt. 9
Inceſtis & nefarijs nuptijs. 12
Iureiurando, quod moriens de modo ſui patrimonij præſtitit. 48
Iudicibus, & ne cum iureiurando deligantur. Et ut iudices modis omnibus appellationes ſuſcipiant. Item ne iudices ſacræ alicui formæ, quæ lite pendente facta ſit de hoc, quomodo litem decidi oporteat, attendant. 28
Immenſis donationibus collatis in filios. 29
Iura adgnationis & cognationis tollit, & præſcribit ſucceſſiones ab inteſtato. 118
Iudicibus. 125
Interpretatione à principe facta. Et ut uſuræ particulatim ſolutæ duplum ſortis non excedant. 138
Indulgentia tributariorum reliquorum. 148
Infantibus expoſitis. 153

L

Liberis, quomodo eos oporteat uel legitimos, uel naturales intelligi, & de indotatis nuptijs. 74
Litigioſis, & de cautione, quæ ante reorum citationem præſtari debet ab actoribus, & quando actor priuilegio uti nequeat, quòd inuitus agere non compellatur. 112
Litigatoribus, & de ſportulis, & ut quæ iubentur, referendarij compleant, neque ſe cauſæ immiſceant, & per ſe exequantur. 124

M

Monaſterijs, & monachis, & eorum antiſtitibus. 5

Mode

Moderatore Helenoponti. 28
Moderatore Arabiæ. 102
Mulieribus fide hæreticis. 109
Militibus. 116
Monachis,& aſcetrijs,& eorum conuerſatione. 133
Muliere raptum paſſa. 143

N

Ne mulieres, quæ nuptias iterant, electionem habeant, in quem filiorum donationem ante nuptias conferant. deq; alijs capitulis. 2
Non alienandis,aut permutandis rebus eccleſiaſticis immobilibus, aut in ſpecialem hypothecam dandis creditoribus,ſed ut ſufficiant generales hypothecæ. 7
Ne quo in loco per imperium Romanum *lenones ſint.* 14
Ne quis mutuum dans agricolæ, terram eius teneat. Item quàm magnas uſuras creditores ab agricolis debeant percipere. 32
Ne quis quòd agricolæ mutuam pecuniam dedit, illius terram detineat, & quem uſurarum modum creditores accipere debent ab agricolis. 34
Ne Iudæi, Samaritani, & hæretici, per cauſam religionis & cultus ſui curiali fortuna liberentur:ſed cùm curialibus muneribus ſubdantur, priuilegijs eorum non perfruantur. Item, ut ijdem poßint contra orthodoxos, qui curiali fortunæ ſubditi ſunt,teſtimonium dicere, ut qui præclarè pro orthodoxa Republica *teſtimonium perhibeant.* 45
Ne à mulieribus, quæ ſe proſtituunt, fideiuſſor aut iuſiurandum exigatur, quòd hoc genus uitæ deſerturæ non ſint. 51
Ne pſonæ,uel rei,uel auri alterius,p altero oppignorationes

ſiant, ſed oppignoratione oblæſo eius quadruplum reſtituatur. Item, ne pro eo, qui uel percuſſit, uel alioqui damnum irrogauit, alius percutiatur, aut qualitercunq; damnum ſentiat. Et ne donatio à priuato in Imperatorem facta indigeat actorum publicorum confectione. 52

Ne defuncti, ſeu reliquiæ eorum à creditoribus adficiantur contumelia. Et ne adſeſſores cognitionem cauſarum abſq; iudicibus ſuſcipiant. 60

Nouis operibus contra proſpectum in mare. 63

Ne quis oratorium citra ſcientiam epiſcopi ædificet: & ut prius definiat, quæ ad curam & inſtitutionem oratorij ædificandi neceſſaria futura ſint. Et ne epiſcopi abſint à ſuis eccleſijs, ac de alienatione immobilium rerum eccleſiaſticarum. 67

Ne libertini de cætero iure aureorum anulorum & reſtitutorum natalium opus habeant. Item, in dotalium inſtrumentorum confectio in libertinabus ipſo etiam facto legitimas reddat nuptias, & ſuos patri filios. Si fortè ea ancilla ſit, ut & ipſa dotis confectione libera exiſtat, & nuptiæ legitimæ, & ex ea progeniti filij patri ſui ſint. 78

Naturalibus liberis. 89

Ne uir ex dote, aut mulier ex donatione ante nuptias proueniens lucrum proprietatis iure teneant, ſed conſeruent dominium filijs ſuis: uel ſi ad ſecundas nuptias non ueniant, in lucro ſolum uſumfructum obtinentes. Et ut qui diuortio matrimonium dirimunt, ſi dotem aut ante nuptias donationem lucrentur, ſimiliter & ipſi dominium filijs conſeruent: perſona, quæ uſumfructum habet, cogenda filios alere. Si uerò bona gratia ſoluatur matrimonium

nium,& uideantur quædam occaſione damni dati detenta eſſe:ut hac arte perempta, ea, quæ detinentur, reſeruentur filijs. 98

Ne in medio litis fiant ſacræ formæ, aut ſacræ iußiones, ſed ſecundum generales leges cauſæ decidantur. Et ut *præſens conſtitutio ante perſonarum in iudicio confirmationem inſeratur actis iudiciarijs.* 113

Ne quis cogatur bonis cedere. 135

Ne decurio, aut cohortalis perducatur in ius, ſiſtatur'ue iudicio citra iußionē principis, quæ inſinuetur præfectis. 151

Ne ſacræ formæ, quæ de cauſis procedunt publicis, aliter robur accipiant, quàm glorioſiß. pretoriorum præfectis inſinuatæ ſint, uel fuerint, illicq; habeantur ratæ. 152

O

Officijs, quæ miniſtrant in ſacris appellationibus. 20

Officinis ſiue tabernis Conſtantinopolitanæ *urbis.* Et *ut mille tantùm & centum officinæ ſacroſanctæ maioris eccleſiæ excuſentur: omnes reliquæ, ad quemcunque dominum pertineant, conſueta obeant munia.* 43

P

Plebeis prætoribus. 13

Præcepta præſidum. 17

Præſide Piſidiæ. 24

Prætore Lycaoniæ. 25

Prætore Thraciæ. 26

Prætore Paphlagoniæ. 29

Proconſule Cappadociæ. 30

Proconſule Paleſtinæ. 103

Prætore Siciliæ. 104

Publicis tributis expediendis, & ſoluendis, neque non alijs

capitulis. 128
Prole partienda inter ruſticos. 156
Prouinciarum præſidibus. 161

Q

Quomodo oporteat epiſcopos & cæteros clericos ad ordinationem perduci, & de expenſis eccleſiarum. 6
Quòd cõſtitutio, quæ ex adſcriptitio & libera natos liberos eſſe uult: nõ his, qui ante, ſed qui poſt conſtitutionem nati ſunt, proſit: & ut uenerabiliũ domuũ œconomi immobiliũ ad inuicẽ rerũ eccleſiaſticarũ cõmutationes faciãt, decreto prius interpoſito, excepta ab hoc maiore eccleſia. 54
Quomodo inſtrumentis, quæ apud iudices inſinuanda ſunt, fidem apponere oporteat. 73
Quæſtore. 80

R

Referendarijs ſacri palatij. 11.
Reſtitutione dotalium rerum, & ad donationem ante nuptias pertinentium. item de ea, quæ undecimo menſe poſt obitum mariti parit. 39
Reis, qui ingrediuntur ad expediendam appellationem. deq; inſtrumentis priuata manũ conſcriptis prolatis ab eo, qui cum agitur. Item de iuramento delationis, ut iuramento calumniæ connectatur, quod ſemel tantùm pro omni probatione præſtari ſolet. 50
Reſtitutionibus. 108
Remißio pœnæ illicitæ contractarum nuptiarum. 139
Ruſticis, qui in alienis prædijs nuptias contrahunt. 157
Releuatione tributorum publicorum. 163

S

Succeſſoribus eorum, qui in Africa degunt. 36

Sacr

Sacris iuſſionibus. 114
Samaritanis. 144
Sacra forma tranſmiſſa Dominico glorioſiſſ. *prætoriorum Illyricianorum præfecto, de diuerſis capitulis.* 162

T

Tabellionibus, & ut protocolla relinquant in chartis. 44
Teſtibus. 90
Tempore non numeratæ dotalis pecuniæ. 100
Tempore actionum, quæ ſacris locis competunt. 111
Tranſitu militum. 129

V

Vt determinatus ſit numerus clericorum ſanctiſſ. maioris eccleſiæ, neque non cæterarum ſanctiſſ. eccleſiarum huius auguſtiſſimæ urbis. 3
Vt creditores primum adgrediantur principales debitores, mox illis ſoluendo non exiſtentibus, ſecundo loco mandatores etiam, aut conſtitutæ pecuniæ reos, aut fideiuſſores. 4
Vt præſides abſque ulla datione pecuniæ ad officia mittantur. 8
Vt eccleſia Romana *centum annorum gaudeat præſcriptione.* 10
Vt clerici ex una eccleſia in aliam transferantur ad ſupplendum deficientium ſtatutum numerum. 16
Vt ſi plures filij non ſint, quàm quatuor, legitima portio cenſeatur triens: ſi ultra quatuor, ſemis. Et *ut naturales liberi, nulla exiſtente prole legitima, unà cum matre ab inteſtato ſextantem accipiant.* Et *ut collatio tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato competat, niſi expreſſis uerbis teſtator id prohibeat.* Et *de diuiſio-*

ne bonorum in liberos facta à parentibus. Et de eo, qui *proprium chirographum inficiatur.* Deq; *alijs capitulis.* 28

Vt Anthinus, Seuerus, Petrus, Zooras, & reliqui hæretici eccleſiaſtico gradu detrahantur. 42

Vt Imperatoris nomen in inſtrumentis & actis publicis præponatur, & ut tempora, quæ latinis deſignantur literis, manifeſtius ſcribantur. 47

Vt qui prouincialem hominem extra territorium ſuum in ius producit, cautionem præbeat, quòd niſi litem obtineat, præſtaturus ſit, quantum iudex eum, qui calumnia tentatus eſt, accipere ſtatuerit. Item ut qui libellum ſuſcipit, ad deliberandum, an iudicio diſceptare uelit, aut datum tolerare iudicem, uiginti dierum ſpatium habeat. Præterea quòd qui poſt iuratoriam cautionem in iudicio non comparet, omnem litis impenſam debeat actori perſoluere, & deinceps cauſam dicere datis fideiuſſoribus. Inſuper de hypothecis militiarum, quæ ex caſu uocantur, quæ perſonæ & quando hoc ius habeant. Poſtremò & de indotatis uxoribus, ut & ipſæ quartam partem in ſubſtantia uiri habeant, & item uir in ſubſtantia uxoris, quando inops eſt, qui ſuperſtes manſit. 53

Vt de cætero commutationes eccleſiaſticarum rerum non fictæ fiant ad piiſſimum Imperatorem, & hoc modo ad alias perſonas legitimas tranſeant res, ſed hæc tantummodo fiant ad imperialem domum. & ut liceat perpetuas emphyteuſes agi ab oratorijs in oratoria, decreto uidelicet interpoſito, excepta ab hoc maiore eccleſia: ne tamen in priuatam perſonam tranſeat emphyteuſis. 55

Vt ea, quæ uocantur inſinuatiua, ſuper clericis in maiore

quidem eccleſia dentur, in alijs autem eccleſijs penitus non dentur. 56

Vt in priuatis domibus ſacra myſteria non fiant. 57

Vt res immobiles donationis ante nuptias à marito, ne conſentiente quidem uxore, uel pignori obligari, uel omnino alienari liceat, niſi poſtea æquè illi ſatisfieri poßit. utq́; eadem & in dote obtineant. 61

Vt nouæ conſtitutiones poſt alios duos menſes, quàm inſinuatæ fuerint, obtineant. Item parcit his, qui ſubtilitatem conſtitutionum in teſtamentis non obſeruant, relinquendo quadrantem, & hæredis nomen aut non inſcribendo, aut non nuncupando. 66

Vt omnes prouinciarum magiſtratibus obtemperent, ſiue de criminibus, ſiue de pecunijs agatur. Et ut cauſæ illic examinentur, nemine prorſus exempto per aliquod priuilegium, abſque ſacra pragmatica forma. 68

Vt illuſtres in pecuniarijs omnimodo per procuratores cauſas agant. cùm uerò de iniuria criminaliter agitur, duntaxat ſecundum priuilegium ipſis ad hoc conceſſum. Clarißimis autem tam per ſe, quàm per procuratores liceat pecuniarias cauſas agere. 71

Vt qui ſe res minorum obligatas habere perhibent, aut eis obligati ſunt, penitus ad illorum gubernationem & tutelam non accedant. Et ut curatores nullo modo ceſſiones ſuſcipiant aduerſus eos, quorum curam gerunt, geſſerunt'ue. Et ut hæc generaliter in omni curatione ualeant, in quibus caſibus leges curatores dari præcipiunt. Item de adminiſtratione pecuniarum illis competentium, & quando eas deponi oporteat, aut reditus ex eis comparari. 72

Vt qui contra naturã luxuriãtur, & per deũ adiurãt, item

blaſphemias in deum ingerunt, adficiãtur ſupplicio. 77

Vt *clerici apud proprios epiſcopos primùm conueniantur, & poſt hoc apud ciuiles iudices.* 83

Vt *præſides, qui interpellantis allegata audire differunt, compellantur id facere ab epiſcopis.* Et *ut ſi quis præſidem ſuſpectum habet, in cognitionem litis adhibeat, ſocietq; etiam ciuitatis epiſcopum.* Item *ut qui à præſide offenſionem patiuntur & iniuriam, adeant ea de re epiſcopum.* Deq; *alia cautela, quæ ab epiſcopis omnino corroborari, fieri uerò debet à præſidibus.* 86

Vt *primæ & ſecundæ dotis exactione inſtante, nempe uiro ad ſecundas digreſſo nuptias, prior uxor, aut ex priore matrimonio ſuſcepti liberi præferantur. utq; ſi uxor, aut is, qui dotem pro ea conſcripſit, in dotem conſcripta tradere uoluerit, & maritus ea ſuſcipere differat: ſoluto matrimonio nihilominus ab eo per ipſum conſcripta exigatur donatio ante nuptias.* Et *ne donationem ante nuptias præſtet, qui quò minus dotem acciperet, in cauſa non fuit.* 91

Vt *ſine ullo impedimento matres filiorum tutelam ſuſcipiant, licet eos ſibi habeant obnoxios, aut etiam ipſæ illis obnoxiæ ſint, quamuis iuſiurandum non præſtent, quòd nuptias iteraturæ non ſint.* 94

Vt *magiſtratus à depoſita adminiſtratione quinquaginta dies commorentur in ſuis prouincijs, ſiue militarem, ſiue ciuilem functionem geſſerint.* 59

V*ſuris nauticis.* 10. & 130

Vt *donatio propter nuptias ſpecialis contractus ſit, & de alijs capitulis.* 119

Vt *particulares uſurarum ſolutiones in duplum computentur.* 121

Vt *frat*

Vt fratrum filij ſuccedant pariter ad imitationem fratrum, aſcendentibus etiam extantibus. & ut mulieres non inſinuata ante nuptiali donatione non lædantur: non inſinuans autem uir, & ſi competat nuptiale lucrum, eo non fruatur. & rurſus ut mulieres non ſecundo nubentes, dominæ ſint partis ſponſalitiæ largitatis, quantum pars facit unius filij. & ut ſimiles ſint pœnæ utriuſque ſexus, dum ſine cauſa rationabili repudium mittitur. 127

Vicarijs, ſeu locum tenentibus. Item de mulieribus adulterium committentibus, & alijs capitulis. 134

Vt nullam de cætero licentiam dux aliquis, aut cohibendis uiolentijs præpoſitus habeat ad utranque Phrygiam accedendi, aut quoſdam ſibi coniunctos eò dirigendi, ut aliquos comprehendant. Sed neque earum prouinciarum incolæ ad eos, qui tales magiſtratus in Lycaonia & item Lydia gerunt, decurrãt, apudq; ipſos contra aliquos querelam inſtituant: cùm ciuiles magiſtratus abundè ſufficiant ad huiuſmodi emergentes caſus perſequendos. 145

Vt ea, quæ præfectis, aut largitionibus, aut rebus priuatis, aut ſacro patrimonio debentur in reliquis, in quacunque ſpecie uſque ad præteritam ſeptimã indictionem & ipſam indulgeantur. 147

Vt matres etiam tutelæ rationibus obnoxiæ ſint. 155

Vt deliberandi ius etiam ad impuberes tranſmittatur. 158

Vt reſtitutiones fideicõmiſſi uſque ad unum gradum conſiſtant. 159

TITVLI

TITVLI NOVEL LARVM CONSTITVTIOnum ſecundum literarum ordinem, prout uulgò allegantur ex editione uetere.

A

Adminiſtrantibus officia in ſacris appellationibus. Conſtitutio. 20
Adminiſtratoribus. 95
Aequalitate dotis & propter nuptias donationis. 97
Alienatione & emphyteuſi,&c. 120
Appellationibus. 93
Appellationibus,& intrà quæ temp.&c. 23
Apud quos oporteat cauſas dicere. 79
Armis. 85

C

Collatoribus & alijs capit. 128
Conſanguineis & uterinis fratribus. 84
Conſtitut.quæ de dignitatibus &c. 81
Conſtitut.quæ ex adſcriptitio &c. 54
Conſulibus. 105

D

Deſenſoribus ciuitatum. 15
Depoſito & denuntiatione inquilinorum. 88
Duobus reis promittendi. 99

E

Eccleſiaſticis titulis. 131
Eccleſiaſticarum alienatione. 46

Execut

Executoribus, & de his,qui conueniuntur, & reconueniuntur. 96
Exhibendis & introducendis reis. 53

F

Fideiuſſoribus & mandatoribus. 4
Filijs ante dotal.inſtru.natis. 19

H

Hæc constitutio interpretatur priorē conſtitutionem. 75
Hæc constit.innouat conſtitutionem. 111
Hæredibus ab inteſtato uenientibus. 118
Hæredibus & Falcidia. 1
His,qui ingrediantur ad appellat. 50

I

Immenſis donationibus. 92
In medio litis non fieri ſacras. 113
Inceſtis & nefarijs nuptijs. 12
Inſtrumentorum cautela & fide. 73
Interdictis collegijs hæreticorum. 132
Iudicibus,& ut nullatenus cum iureiurando eligātur. 82
Iuſiurandum,quod præſtatur ab his. 9
Iureiurando à moriente præstito. 48

L

Lenonibus. 14
Litigioſis,& decima parte litis. 112

M

Mandatis principum. 17
Menſura ordinandorum clericorum. 16
Monachis. 5

Nauticis

N

Nauticis uſuris. 110

Neq; uirum, quod ex dote eſt. 98

Non alienandis aut permutandis rebus eccleſiaſticis. 7

Non eligendo ſecundo nubentes mulieres. 2

Noui operis nuntiation. maritimi adſpectus. 63

Nullum credentem agricolæ, & c. 34

Nuptijs. 22

P

Priuilegijs dotis hæreticis mulieribus non præſtandis. 109

Q

Quæſtore. 80

Quibus modis naturales efficiuntur ſui. 74

Quibus modis naturales filij efficiuntur legitimi. 89

Quomodo oporteat epiſcopos & cæteros clericos ad ordinationes perduci. 6

R

Raptis mulieribus, quæ raptori nubunt. 143

Reſerendarijs ſacri palatij. 11

Reſtitutione fideicommißi. 159

Reſtitutionibus. 108

Reſtitutionibus, & ea, quæ parit in undecimo menſe. 39

S

Sanctiß. epiſcopis, & de Deo amabilibus, & reuerendiß. clericis, & monachis. 123

Scenicas non ſolùm ſi fideiuſſores præſtent. 51

T

Tabellionibus & c. 44

Tempore

Tempore non ſolutæ pecuniæ ſuper dote. 100
Teſtibus. 90
Teſtamentis imperfectis. 107
Triente & ſemiſſe. 18

V

Vſuris nauticis. 130
Vt ab illuſtribus & qui ſuper eam dignitatem ſunt, omnimodo, &c. 71
Vt clerici apud proprios epiſcopos. 83
Vt clerici, qui recedunt alijs pro eis ſubrogatis, &c. 58
Vt cùm de appellation. cognoſcitur. 115
Vt de cætero commutationes rerum eccleſiaſticarum non fortuitæ fiant. 55
Vt defuncti ſeu funera eorum &c. 60
Vt determinatus ſit numerus clericorum. 3
Vt differentes iudices &c. 86
Vt diuinæ iuſsiones ſubſcriptionem habeant. 114
Vt ea, quæ uocantur inſinuatiua. 57
Vt eccleſia Romana *centum annorum gaudeat præſcriptione.* 10
Vt exactione inſtante dotis primæ, &c. 91
Vt factæ nouæ conſtitutiones. 66
Vt fratrum filij ſuccedant, &c. 127
Vt hi, qui obligatas ſe habere perhibent, &c. 92
Vt immobilia ante nuptialis donationis, &c. 61
Vt in priuatis domibus ſacra myſteria non fiant. 57
Vt iudices non expectent ſacras iuſsiones. 125
Vt iudices ſine quoquam ſuffrag. fiant. 8
Vt liberti de cætero aureo non indigeant anulo. 78
Vt liceat matri & auiæ, &c. 117

Vt litig

Vt litigantes iurent in exordio litis. 124
Vt neq; miles, neq; fœderatus. 116
Vt non fiant pignorationes pro alijs perſonis. 52
Vt non luxurientur contra naturam. 77
Vt nullus fabricet oratorij domos. 67
Vt nullus mutuans agricolæ, teneat eius terram. 33
Vt nulli iudicum liceat habere loci ſeruatorem. 134
Vt omnes obediant iudicibus prouinc. 68
Vt ordinariæ præfecturæ, &c. 69
Vt præponatur nomen Imperatoris documentis. 47
Vt ſine prohibitione matres, &c. 94
Vt ſponſalitia largitas ſpecialis ſit contractus. 119

TITVLORVM NOVEL. CONSTITVTIONVM FINIS.

TITVLI INSTITVTIONVM.

A

Adoptionibus. Libro 1. Titulo 11.
Attiliano tutore, & eo, qui ex lege Iulia & Titia dabatur. 1. 20
Autoritate tutorum. 1. 21
Ademptione legatorum, & translatione eorum. 2. 21
Adſignatione libertorum. 3. 9
Adquiſitione per adrogationem. 3. 11
Actionibus. 4. 11

B

Bonorum poſſeſſionibus. 3. 10

Capitis

C

Capitis deminutione. 1. 16
Curatoribus. 1. 23
Codicillis. 2. 25

D

Donationibus. 2. 7
Duobus rei ſtipulandi. 3. 17
Diuiſione ſtipulationem. 3. 19

E

Excuſationibus tutorum uel curatorum. 1. 25
Exhæredatione liberorum. 2. 13
Eo,cui libertatis cauſa bona addicuntur. 3. 12
Emptione & uenditione. 3. 24
Exceptionibus. 4. 13

F

Fiduciaria tutela. 1. 19
Fideicommiſſarijs hæreditatibus, & ad ſenatuſconſultum Trebellianum. 2. 23
Fideiuſſoribus. 3. 21

G

Gradibus cognationum. 3. 6

H

His,qui ſui,uel alieni iuris ſunt. 1. 8
Hæredibus inſtituendis. 2. 14
Hæredum qualitate & differentia. 2. 19
Hæreditatibus,quæ ab inteſtato deferuntur. 3. 1

I

Iuſtitia & iure. 1. 1

Iure naturali, gentium, & ciuili. 1. 2
Iure perſonarum. 1. 3
Ingenuis. 1. 4
Inofficioſo teſtamento. 2. 18
Inutilibus ſtipulationibus. 3. 20
Iniurijs. 4. 4
Iis, per quos agere poſſumus. 4. 10
Interdictis. 4. 15

L

Libertinis. 1. 5
Lege Fuſia Caninia tollenda. 1. 7
Legitima adgnatorum tutela. 1. 15
Legitima patronorum tutela. 1. 17
Legitima parentum tutela. 1. 18
Legatis. 2. 20
Lege Falcidia. 2. 22
Legitima adgnatorum ſucceſſione. 3. 2
Literarum obligationibus. 3. 22
Locatione & conductione. 3. 25
Lege Aquilia. 4. 3

M

Militari teſtamento. 2. 11
Mandato. 3. 27

N

Nuptijs. 1. 10
Noxalibus actionibus. 4. 8

O

Obligationibus. 3. 14
Obligationibus ex conſenſu. 3. 23

Oblig

Obligationibus, quæ quaſi ex contractu naſcuntur. 3. 28
Obligationibus, quæ ex delicto naſcuntur. 4. 1
Obligationibus, quæ quaſi ex delicto naſcuntur. 4. 5
Officio iudicis. 4. 17

P

Patria poteſtate. 1. 9
Per quas perſonas cuique acquiritur. 2. 9
Pupillari ſubſtitutione. 2. 16
Per quas perſonas nobis obligatio adquiritur. 3. 29
Perpetuis & temporalibus actionibus & quæ ad hæredes, & in hæredes tranſeunt. 4. 12
Pœna temere litigantium. 4. 16
Publicis iudicijs. 4. 18

Q

Quibus ex cauſis manumittere non licet. 1. 6
Quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur. 1. 12
Qui teſtamento tutores dari poſſunt. 1. 14
Quibus modis tutela finitur. 1. 22
Quibus alienare licet, uel non. 2. 8
Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum. 2. 12
Quibus modis teſtamenta infirmentur. 2. 17
Quibus modis re contrahitur obligatio. 3. 15
Quibus modis tollitur obligatio. 3. 30
Quod cum eo, qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicetur. 4. 7

R

Rerum diuiſione, & acquirendo ipſarum dominio. 2. 1
Rebus corporalibus & incorporalibus. 2. 2

Replicationibus. 4. 14

S

Satiſdatione tutorum uel curatorum. 1. 24
Suſpectis tutoribus uel curatoribus. 1. 26
Seruitutibus prædiorum. 2. 3
Singulis rebus per fideicommiſſum relictis. 2. 24
Senatuſconſulto Tertylliano. 3. 3
Senatuſconſulto Orſitiano. 3. 4
Succeſsione cognatorum. 3. 5
Seruili cognatione. 3. 7
Succeſsione libertorum. 3. 8
Succeſsionibus ſublatis, quæ fiebant per bonorum uenditiones, & ſenatuſconſulto Claudiano. 3. 13
Stipulatione ſeruorum. 3. 18
Societate. 3. 26
Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. 4. 9
Satiſdationibus. 4. 11

T

Tutelis. 1. 13
Teſtamentis ordinandis. 2. 10

V

Vſufructu. 2. 4
Vſu & habitatione. 2. 5
Vſucapionibus, & longi temporis præſcriptionibus. 2. 6
Vulgari ſubſtitutione. 2. 15
Verborum obligationibus. 3. 16
Vi bonorum raptorum. 4. 2

QVAE LEGES
IN CODICE PER NOuellas Iuſtiniani conſtitutiones mutatæ ſint.

*

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Conſti. mutãs.	Paragraphus.
1	2	13	5	Illud quoq; decernimus
1	2	13	123	Si mulier aut uir
1	2	14	7	Quia uerò didicimus
1	2	14	120	Sed & hoc de uenerab.
1	2	14	120	Hoc quoque iubemus
1	2	14	7	Sicut autem damnoſas
1	2	14	7	Quia uerò cognouimus
1	2	14	120	Quia uerò cognouimus
1	2	14	120	Atqui œconomus
1	2	14	7	Quia uerò leonis
1	2	14	120	Si uerò præter hæc
1	2	14	120	Si uerò quædam ſunt
1	2	14	7	Quia uerò leonis
1	2	14	120	Atq; hæc quidem
1	2	14	7	Sinimus ergo
1	2	14	54	Quia igitur nuper.
1	2	14	120	Porrò ſi qua prædictarum
1	2	14	120	Si quis uerò colonus
1	2	14	7	Scire autem
1	2	14	120	Inſuper ſi quis rem
1	2	17	120	Sanè ſi plura uaſa
1	2	19	131	Item pro temporalibus
1	3	4	123	Sed neque cohortales

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Conſti. mutãs.	Paragraphus.
1	3	7	123	*Præterea nulli magiſtrat.*
1	3	8	123	*Reuerendiß. preſbyteris*
1	3	8	123	*Preſbyterum uerò minorem*
1	3	9	123	*Diaconiſſa autem*
1	3	10	123	*Si quis cùm diuina*
1	3	13		*Conſti. Friderichi II. de ſtat. & conſue. cont. liber. eccle. ædit.*
1	3	14	123	*Certè ſi quis epiſcopus*
1	3	17	123	*Inſuper interdicimus*
1	3	19	22	*Sed & ſi quis inter*
1	3	19	6	*Hæc autem de* DEO
1	3	20	5	*Illud quoque decernimus*
1	3	22	123	*Præterea nulli magiſtratuum*
1	3	25	123	*Sportularum autem nomine*
1	3	25	112	*Cæterùm ad intentiones*
1	3	28	131	*Sed & ſi quis pro redemptione*
1	3	29	123	*Præ omnibus autem illud*
1	3	31	79	*Propterea igitur*
1	3	31	83	*In princip.*
1	3	31		*Conſt. Frid. II. ſuperius allegata*
1	3	32	81	*Palàm uerò*
1	3	32	131	*Interdicimus item*
1	3	32	123	*Preſbyteri autem & diaconi*
1	3	34	123	*Adſcriptitios uerò in his*
1	3	34	123	*Si ſeruus ſciente*
1	3	35	123	*Poſt ordinationem uerò*
1	3	35	5	*Sancimus ergo ſacras*
1	3	37	115	*Si unum aliquem de prædict.*
1	3	40	123	*Porrò* DEI *amantiſſimos*

Si quis

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Conſti. mutās.	Paragraphus.
1	4	8	123	*Si quis contra aliquem*
1	4	17	15	*Interea igitur illud*
1	4	17		*Conſti. Frid. II. ſuperius allegata*
1	4	21	115	*Si quis ex memoratis*
1	5	1	109	*Ex quo enim prærogatiuam*
1	5	4		*Conſtit. eiuſdem Friderichi II.*
1	5	11	115	*Enimuero generalem*
1	19	4	119	*Aliud ad hæc capitulum*
1	44	1	134	*Neceſſarium autem putamus*
1	45	1	8	*Secundum ueteres conſtitutiones*
2	1	7	119	*Inſuper & hoc præcipimus*
2	12	25	72	*Sancimus igitur ut inter*
2	38	1	119	*Ad hæc ſancimus*
2	52	5	100	*Vt igitur ſummatim*
2	55	4	82	*Quoniam uerò bene multæ*
2	58	1	50	*Sancimus igitur*
2	58	2	50	*Eodem loco*
2	58	2	123	*Iubemus igitur*
3	1	5	60	*Porrò & illud*
3	1	9	115	*Sed & hoc præſente*
3	1	12	9	*Ac præ omnibus*
3	1	12	15	*Adſumet uerò*
3	1	13	82	*Vt autem omni modo iudices*
3	1	14	87	*Porrò ſi contingat*
3	9	1	52	*Sancimus igitur ut cùm*
3	9	1	96	*Didicimus enim quòd*
3	11	2	53	*Quam rem miſerantes*
3	15	2	66	*Hæc nos omnia reuoluentes*
3	28	6	18	*Ac ſæpenumero aliàs*

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Constit. mutãs.	Paragraphus.
3	28	6	92	*Lata igitur à nobis*
3	28	19	115	*Sed ſi filia legitimum*
3	36	27	18	*Et quid ſæpenumero nobis*
4	2	17	73	*Oportet uerò in his*
4	10	12	134	*Quoniam & hoc impietatis*
4	10	14	4	*Enimuero neque ad res*
4	12	4	52	*Propterea ſancimus*
4	13	5		*Hoc loco proponitur inſignis illa Friderichi Conſtitutio de ſtudioſis bonarum literarum*
4	18	1	115	*Ad hæc & aliud capitulum*
4	19	6	48	*Sancimusq; igitur*
4	19	19	90	*Quia uerò multi ſæpenumero*
4	20	10	90	*Enimuero ſi ſeruilis*
4	20	14	90	*Et quamuis antea quoque*
4	20	15	90	*Scimus denique & hoc mult.*
4	21	7	90	*Porrò quoniam ſcimus*
4	21	17	90	*His omnibus intelligendis*
4	21	19	50	*Porrò & illud putauimus*
4	21	19	73	*Oportet uerò iudices*
4	29	21	61	*Et ſancimus ſi quis donat.*
4	29	22	134	*Illud quoque ad collatorum*
4	30	4	18	*Studium uerò, quo*
4	30	14	100	*Si intra decem annos*
4	32	16	32	*Sancimus igitur*
4	34	11	88	*Si quis enim ab aliquo*
4	47	2	17	*Neque item committes*
5	3	19	97	*Sed & aliud quiddam*
5	3	20	61	*Et ſancimus ſi quis*

Sed

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Conſti. mutãs.	Paragraphus.
5	3	20	91	*Sed & illud, quod*
5	3	20	119	*In princi.*
5	3	20	127	*Illud quoq; dignum*
5	4	15	78	*Cæterùm ſi quis libertinam*
5	4	23	51	*Vnde facultas eſto*
5	4	23	117	*Ex quo uerò pridem legem*
5	5	6	12	*Proinde ſancimus*
5	5	6	89	*Poſtremò ultima iam*
5	9	1	22	*Ad hæc ſi tutelam mulier*
5	9	1	95	*Quia uerò magna in hoc*
5	9	3	22	*Quòd ſi mulier ſimul*
5	9	3	22	*Ex hoc alius nos euocat*
5	9	3	2	*Cùm igitur reliquum ſit*
5	9	3	2	*Hoc autem quod*
5	9	3	22	*Quoniam uerò alienationes*
5	9	3	22	*Quòd ſi mulier ſimul*
5	9	5	22	*Quoniam uerò alienationes*
5	9	5	22	*Soluto ergò per quaſcunq;*
5	9	5	98	*Nuptialibus nanq; lucris*
5	9	5	127	*Quia uerò & mulieres*
5	9	6	2	*Aliud uerò quiddam*
5	9	6	22	*Quoniam uerò paulò antea*
5	9	8	22	*Quod autem ſupereſt*
5	9	8	22	*Soluto ergò per quaſcunq;*
5	9	9	22	*Duo igitur huic*
5	9	9	22	*Commodiſſimè autem*
5	9	9	22	*Sed neq; illud nobis*
5	10	1	22	*Item, ſi rerum tantummodo*
5	12	29	97	*Sed & illud lege includ.*

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Consti. mutãs.	Paragraphus.
5	13	1	97	*Prætere a quia legem*
5	13	9	97	*Ante omnia ali a igitur*
5	13	9	2	*Illud quoq; dudum*
5	15	3	100	*Vt igitur ſummatim dicamus*
5	16	24	22	*Illud etiam quod*
5	17	5	22	*Præterea uerò & aliud quiddã*
5	17	7	117	*Cæterùm & id quod*
5	17	8	117	*Quia uerò quædam*
5	17	9	117	*Quia uerò & ex conſenſu*
5	17	10	22	*Per cauſam uerò neceſſariam*
5	24	1	117	*Sed & illud ad certam*
5	27	1	117	*Ex quo uerò pridem*
5	27	2	89	*Ne igitur perpetuò*
5	27	8	89	*Sanciendum autem*
5	27	11	12	*Ac cum inter pleraſq; gentes*
5	27	11	18	*Porrò autem quod improbè*
5	27	11	78	*Cæterùm ſi quis libertam*
5	27	11	74	*Sed & aliud*
5	27	11	89	*Sanè ſi naturalium tantummodo*
5	27	11	89	*Sanciendum autem*
5	27	11	117	*Ad hæc uerò*
5	30	1	118	*Enimuero ex his*
5	34	8	72	*Atqui omnino*
5	35	2	18	*Enimuero ex his*
5	35	2	95	*Quapropter ſancimus*
5	37	1	72	*Quia uerò grauatè*
5	70	7	72	*Cæterùm ſi aurum*
6	1	3	134	*Quoniam uerò & hoc*
6	8	2	78	*Quia uerò ſemper*

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Conſti. mutãs.	Paragraphus.
6	18	1	53	*Quoniam uerò ad clementiam*
6	18	1	117	*Quia uerò pridem*
6	20	1	18	*Illud quoq; hac complecti*
6	20	5	18	*Neq; illo quidem*
6	23	21	107	*Nos autem omnia*
6	23	21	107	*Et ſiquidem ea forma*
6	23	29	119	*Quia uerò antè hac*
6	28	4	115	*Ad hæc aliud capitulum*
6	28	4	115	*Siue igitur omnes*
6	40	2	22	*Enimuero quem deinceps*
6	42	32	1	*Si quis autem quod*
6	43	3	39	*Ea itaq; de re*
6	48	6	123	*Si quis ſub conditione*
6	48	6	108	*Nobis autem rectè*
6	49	7	1	*Hinc nos cura*
6	49	7	119	*Si quis unquam teſtatus*
6	49	7	131	*Si uerò hæres ea*
6	49	11	118	*Si igitur cùm defunctus*
6	55	7	22	*Item quia mater*
6	55	7	115	*Sancimus igitur*
6	55	7	115	*Si hæc ita obſeruata*
6	55	7	118	*Conſequens autem nobis*
6	57	3	118	*Reſtat ut & tertium*
6	57	3	117	*In princip.*
6	57	3	118	*His uerò non ſubſiſtentibus*
6	57	3	118	*Quandoquidem igitur fratris*
6	57	3	118	*Cæterùm ſi neq; fratres*
6	58	11	84	*Quia igitur conſiderantes*
6	59	1	22	*Quòd ſi mulier ſimul expe.*
6	60	6	117	*In principio*

Si cum

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Conſt. mutãs.	Paragraphus.
6	60	6	118	*Si cum aſcendentibus*
6	60	6	134	*Quia uerò & hoc impi.*
7	6	1	22	*Si uerò cum quis iam inde*
7	6	1	22	*Neque item alieno adſcript.*
7	11	4	119	*Sed & hoc per præſentem*
7	31	1	119	*Rurſus ſancimus*
7	31	1	119	*Quantum uerò ad præſcr.*
7	43	8	112	*Omne quoque diſpendium*
7	44	3	17	*Tertio ſtudio tibi ſit*
7	44	3	83	*In princi.*
7	45	14	96	*Sancimus igitur*
7	49	1	124	*Si quis litigantium dixerit*
7	61	1	125	*Iubemus igitur*
7	62	6	93	*Sancimus igitur*
7	63	2	23	*Ad hæc ſancimus*
7	63	2	93	*Sancimus igitur*
7	63	2	119	*Quin & hoc ſancimus*
7	72	11	53	*Vbi uerò ſemel recuſato*
8	14	14	112	*Ab hac uerò litigioſi*
8	14	24	4	*Enimuero neq; ad res*
8	14	27	53	*Quia uerò compertum*
8	18	7	18	*Illud quoq; hac*
8	18	11	73	*Si quis igitur*
8	18	11	73	*Sed & ſi quis*
8	18	12	97	*His conſequens eſt*
8	18	12	91	*His itaq; in controuerſiam*
8	73	1	112	*Atq; ea igitur de re*
8	37	4	112	*Illud quoq; per præſentem*
8	40	1	99	*In princi.*

Si quis

Liber Codicis.	Titulus.	Lex mutata.	Constit. mutãs.	Paragraphus.
8	21	3	4	*Si quis igitur*
8	21	3	4	*Neq; hoc tantùm*
8	43	16	4	*Quod autem conſequitur*
8	52	3	54	*In princi.*
8	54	34	52	*Enimuero & illud*
8	56	7	22	*Mater ſanè, quæ per donat.*
9	4	3	134	*Neceſſarium autem putamus*
9	9	11	117	*Quoniam uerò multas*
9	9	15	134	*Cæterùm ſi quis eorum*
9	9	30	134	*Si quando adulterij crimen*
9	9	30	134	*Ad hæc uerò etiam illud*
9	19	6	60	*Sancimus igitur*
9	19	6	115	*Memoria inſuper tenemus*
9	49	10	134	*Vt autem non ſolùm corporal.*

NOMINA AT-QVE TEMPORA PRV-DENTIVM EX QVO-rum ſcriptis Digeſtorum opus eſt concin-natum.

ALIAS admonuimus, neceſſarium eſſe ut diligenter obſeruemus, quibus autoribus, & quo tempore leges Romanorum ſint ſcriptæ: quoniã ex his principia iuris dependent. Qui autem primordia cauſamq; efficientem ignorat, is rem ipſam nunquam percipiet: ſicut Caius eleganter argumentatur in l. j. ff. de orig. iuris.

Hinc uidemus, quàm grauiter Pomponius deſcribat originem iuris, & ſucceßionem prudentium: quamq; diſtinctim ſingulis legibus, ſingulorum autorum nomina adſcribantur. Variata enim eſt per ſecula hominum conditio, mutatæ ſunt Reſpublicæ: mutata ſcribendi phraſis. In qua rerũ uiceßitudine nihilò fœlicius uerſaberis, quàm in Labyrintho ſine filo Theſei: niſi autores iuris diſcernas, et tẽpora. Quod Accurſianis ſæpe impoſuit. Itaq; uolui Iuriſconſultorũ atq; Imperatorũ obiter catalogum adijcere ſtudioſis, quò magis Index iſte nõ ſolùm locũ oſtenderet, quẽ fortè deſiderant: ſed autorẽ & tempus loci: detq; anſam circunſpiciendi, num poſteriore aliquo iure mutatus ſit. Eam enim inueſtigationem niſi cum Indice nectas, perdes lampadem & oleum.

Q. MVTIVS SCAEVOLA, Pontifex maximus, P. Mutij filius, ex Scæuolarum familia, quæ celebres dedit Iuriſcõſultos. Floruit anno ab urbe cõdita DCXXXVII.

Ante

Ante natiuitatem Chriſti ſeruatoris noſtri C X I I I I. *Fuit & alius* Q. *Mutius Scæuola augur, quem Cicero introducit cum L.Craſſo de Oratore diſſerentem.*

C. AQVILIVS GALLVS, *non ex recentiore illa, ſed ex ueteri Gallorum familia, nobilis, & eques* Romanus *fuit. Ius didicit à* Q. Mutio *Scæuola* Pontifice *maximo, tam feliciter, ut ſcriptarum legum rationem nunquam ab æquitate ſeiungeret.* De iure *comiter reſpondebat omnibus: ſed ſi quando aliquis ad facti apud iudicem proponendi functionem eum uocaret: ad* Ciceronem, *inquiebat: inſinuans, oratoris officium eſſe, facti ſeriem exornare.* Erat *autem Ciceroni familiaris & collega. Hunc Gallum citat Scæuola, ſcilicet Serbidius ille, in l.Gallus. ff. de liber.& poſtu.*

M. ANTISTIVS LABEO, *patre Antiſtio Labeone ſapientia illuſtri natus, ueteris Antiſtiorum familiæ gloriam adauxit, Octauio Auguſto imperante, ſub quo natus eſt Chriſtus. Sunt qui putant hunc Labeonem filium laudaſſe patris ſui ſententiam: uel certè poſteriorem aliquem Labeonem id ſcripſiſſe, in l.quibus diebus.§.ulti.ff. de conditio.& demonſtra. Sed neutrum ſtatui poteſt ex illo loco, qui ſecundum ueram lectionem non eſt Labeonis, ſed Iaboleni. De hoc inferius plura.*

ALFENVS VARVS, *Cremonenſis, ſub eodem Octauio: primum ſutrinam didicit: deinde Seruio Sulpitio præceptore iuri operam dedit, factusq; tandem eſt conſul,* Anno *Chriſti tertio.*

MASVRIVS SABINVS, *claruit regnante Tyberio, Anno* X X.

M. COCCEIVS NERVA, *pater, & filius: uterq; Iuriſconſultus. Pater adfuit Tyberio Cæſari: qui cùm*

pro lib

pro libidine omnia cœpiſſent agere, Nerua per abſtinentiam cibi mortis conſilium iniuit, Anno XXV. *Filius uerò, ex quo natus eſt* Nerua *optimus* Imperator, *ſcripſit libros* De *uſucapionibus: & anno ætatis decimoſeptimo, de iure publicè reſponſitauit, teſte* Vlpiano *in l. prima. ff. de polan.* Fuerunt *&* Syllij *&* Licinij Neruæ, *ſed alterius familiæ.*

LICINIVS PROCVLVS, *Othoni cum* Vitellio *de imperio concertanti, charus fuit, maximæq́; autoritatis.* Neruæ *patris ſui ſcholam tanta laude excepit, ut ab eo* Proculiani *ſint dicti: ſicut à* Sabino Iuriſcoſ. *Sabiniani appellantur in* §. *cùm ex aliena. Inſtitut. de rerum diuiſio.*

PRISCVS IABOLENVS, *ſub* Veſpaſiano *quidem fuiſſe uidetur: ſed ad* Antonini Pij *imperium uſque peruenit. Is ſæpe ſolet* Labeonis *autoritatem adducere in* Pandectis.

P. IVBENTIVS, *uel, ut alij,* I. Iuuentius Celſus, *ex* Iubentiorum *clara admodum familia: patrē habuit eiuſdem nominis.* Vterq; Traiano *&* Hadriano *optimis principibus, magno fuit in pretio,* Anno CXVI.

NERATIVS PRISCVS, *Celſi patris ſui ſcholam excepit iiſdem temporibus. Hunc laudatiſſimus* Imperator Traianus, *ipſe quoque* Iuriſconſultiſſimus, *tam charum habuit, ut ſucceſſorem imperij* Romani *relinquere in animo haberet.*

ABVRNIVS, *ut alij,* Alburnius Valens *ſub* Hadriano *&* Antonino Pio *fuit.* Anno CXXXIIII. *Huius eſt, l. penult. ff. de aliment. & ciba. legat.*

TERTYLLIANVS, *eodem tempore.*

L. VOLVSIVS METIANVS, *quē tunc quoq; fuiſſe*

fuiſſe teſtatur.l.diui fratres.ff.de iur.patrona.

SALVIVS IVLIANVS, *cognomento Seuerus, Mediolanenſis, Hadriano in iudicijs adſeſſor: deinde Antonino Pio, ac diuis fratribus admodum charus fuit. Anno,* CXXXIIII.

VLPIVS MARCELLVS, *cuius ætatem ab Antonino Pio, ad Seuerum uſq; extendunt. Anno,* CLX.

SERBIDIVS SCAEVOLA, *qui M. Antoninum Imperatorem philoſophi cognomine decoratum, & ante imperium priuatim inſtituit, & poſtea adiuuit conſilijs. Anno,* CLXXIII.

AEMILIVS PAPINIANVS, *Hoſtilij Papiniani filius, Septimio Seuero intimus fuit, & præfectus prætorio. E cuius ſchola tanquam ex æquo Troiano multi Iuriſperiti prodierunt. Vnde iuris aſylum appellatus eſt. Tandem iuſſu ſceleratiſſimi Imperatoris Antonini Baßiani Caracallæ, quòd illius parricidium excuſare nollet, crudeliter occiſus traditur. Anno,* CCIIII.

HERENNIVS MODESTINVS, *Papiniani diſcipulus perquàm celebris fuit.*

T. CAIVS, *ſub Caracalla, qui per ſcelus imperium obtinuit, à multis creditur fuiſſe circiter annũ* CCXVII. *Cæterùm, quando Gellius facit mentionem alterius quoque Caij: utrius ſint reſponſa in Pandectis, ambiguum manet. Pomponius in l. ij. ff. de orig.iur.inter Seruij auditores Caium adnumerat. Vlpianus Caium Caßium citat in l. quid ergo.ff.de uſufruct.*

DOMITIVS VLPIANVS, *clariſsimus poſt Papinianum iuris & æquitatis conſultus, elegantiæ autem cum primis ſtudioſus: Phœniciæ urbe Tyro (ut ipſe fatetur, in l. j. ff. de cenſibus) oriundus fuit. Alexandro principi opti-*

mo primum tutor, mox conſiliarius, tandem præfectus prætorio deſignatus eſt. Anno, CCXXX.

IVLIVS PAVLVS *Patauinus, Vlpianum & uirtute, & fortuna propemodũ æquauit. Anno,* CCXXXII. *Huius meminiſſe uidetur Labeo, non ille Antiſtius, ſed alius quidam poſterior, in l. penulti. ff. de exceptionib. niſi corruptum ſit exemplar. Nam plerique codices hoc principium, Paulus, non habent. Et ferè ubique Paulus Labeonem allegat, l. quamuis. ff. de in ius uocan. Referunt tamen quendam Labeonem Domitium, uel quacunque progenie fuerit, Hadriani temporibus floruiſſe.*

IVLIVS MAVRITIANVS, *cui D. Haloander tribuit, Ad leges libros ſex. Alij teſtantur quendam Martianum Mauritianum, quem Didius Iulianus Imperator iuſſerat occidi: ſed elapſus, poſtea à conſilijs Alexandro fuit. Sex & decem Inſtitutionũ, alios'que multos ſcripſit libros.*

SEXTVS POMPONIVS, *gentis Pomponiæ, clariſſimus fuit iuriſconſultus, qui ſcripſit l. ij. ff. de origine iur. Ne interim quiſpiam hallucinetur, nos loqui de Pomponio grammatico, aut de Pomponio Mela, uel de Pomponio Læto. Fuit autem hic noſter Pomponius ſub felici imperio optimi principis Alexandri, & quidem magno in honore & autoritate. Anno,* CCXXXII.

Multi præterea ſunt Iuriſcoſ. quorum ætates in tanta rerum uarietate certò non poſſumus habere compertas: præterquam quòd ab imperio Seueri, ad Maximini uſque monarchiam fuiſſe eos conſtat: hoc eſt, ab anno CXCVI. *uſque ad annum* CXXXVIII.

Quales ſunt hi:

TARRANTINVS PATERNVS.

AEMILIVS MACER.

AELIVS

AELIVS MARTIANVS.

TERENTIVS CLEMENS, *diſcipulus Papiniani inſignis.*

ARRIVS MENANDER.

AVRELIVS ARCADIVS, *qui &* CHARISIVS, *autor, l. ff. de teſtibus.*

LICINIVS RVFINVS.

PAPIRIVS FRONTO, *ſiue* IVSTVS, *qui allegatur in l. nauis. ff. ad leg.* Rhod. *de iact.*

ANTHIVS, *uel* P. FVRIVS ANTHINVS.

MAXIMVS.

HERMOGENIANVS.

AFRICANVS, *huius reſponſa plerunque ſunt obſcura. Vnde prouerbium natum:* Africani lex, *hoc eſt, difficilis.*

FLORENTINVS.

CLAVDIVS TRIPHONINVS.

CLAVDIVS SATVRNINVS, *autor l. Aut facta. ff. de pœnis.*

CALLISTRATVS.

VENVLEIVS SATVRNINVS.

IVLIVS AQVILA, *non admodum claruit, ſcripſit tamen reſponſorum lib.* I.

AELIVS GALLVS.

Iſti propemodũ omnes Papiniani *fuerunt auditores, imperium* Alexandri *mirũ in modũ illuſtrantes.* Nam *ſub nullo alio Cæſare tot* Iuriſcoſ. *eodem tempore claruiſſe tradũtur.*

QVO TEMPORE
ROMANORVM LEGES
introductæ, ac rurſus oppreſſæ, tandemq́; reſtitutæ ſint.

I.

VRbs Roma princeps orbis, quæ DEI *deſtinatione optimas nobis uiuendi leges dedit, condita fuit, Anno mundi* MMMM. CCCCL. *Ante* CHRISTVM *natum annos fermè ſeptingentos. Vſa eſt initio monarchia, hoc eſt, unius dominatione: non tamen omnibus numeris abſoluta: quoniam ſcriptis carebat (quot opus eſſet) legibus. Imperarunt autem reges urbi magis, quàm orbi. Nam uix ad decimumquintum uſque lapidem Romana extendebatur ditio, cùm eijcerentur. Annos regnarunt* CCXL. *uel ut alij tradunt,* CCXLII.

II.

Exactis deinde regibus, experti ſunt Romani Ariſtocratiam, hoc eſt, optimatium dominationem: & mixtim Democratiam, id eſt, multitudinis imperium: quę tamen mox priuatis commodis corrupta fuit ad Oliarchiam. Creati enim ſunt duo Conſules annui ex patribus. Mox plebs tumultuans ſuos magiſtratus adiecit. Anno ab urbe condita CCXL. *Mundi ueò,* MMMM. DCLIIII. *Et hic quidem ſtatus durauit uſque ad Iulium Cæſarem, annis ferè* CCCCLXIIII.

III.

Interim cùm publica pax & concordia ſine ſcriptis legibus retineri non poſſet: non multo tempore poſt eiectos reges, ſecundum Pomponium annis XX. *adlatæ ſunt ex*

Græcia leges duodecim tabularum. Anno poſt conditam urbem CCCII.

IIII.

Cùm iam imperio ſingulari Iulij Cæſaris, Reſpublica Romana ad monarchiam rediiſſet, multiplicatis nurum in modum legibus, & à diuerſis ſcholarum autoribus in diſputationem plus æquo perductis: maioris uidebatur negotij, leges tam immenſas componere, quàm fuerat olim deſcribere. Sic humana fragilitas in utranque ſemper peccat partem: aut nihil, aut nimium facit: non curat medium. Iuſtinianus itaque Cæſar LXXIX. *omnia Romanorum ſcripta in unum conſarcinauit opus: quod inde Græcis Pandectas, Latinis Digeſta nuncupauit: ut utriſque in commune obſeruantiam autoritate ſua promulgari oſtenderet. Vſus eſt ad hoc opera præcipuè Triboniani, hominis admodum gloriabundi. Anno* CHRISTI D. XXIX.

V.

Non multis annis poſt imperium Iuſtiniani, cùm per bellicos inſultus continuos in Italiam leges Romanæ tantummodo oppreſſæ iacerent, regnantibus tum iniquiſsimis Langbartorum, aliarumq́; gentium conſtitutionibus: Vuernherus quidem in Italia apud reginam Mechthildim, obſitos iam pulueribus in bibliothecis Pandectarum libros in lucem reduxit. Hos Lotharius II. *dux Saxonum, Cæſar Germanicus* XVIII. *perpendens æquitatem iuxta & humanitatem Romanarum legum: iuſsit in ſcholis atque iudicijs publicè tractari. Anno* M. CXXVII.

VI.

Huius nouæ rei ſtudio (ut fieri ſolet) mirum in modum exercitati ſunt cum Vuernhero (quem Irnerium uocant) plerique alij, præſertim Azo: ut illuſtratæ iuriſprudentiæ

gloriam reportarent. *Paulò pòſt* Hugolinus, *Martinus*, *Placentinus*, Ioannes, *Vldericus*, *gloſſas ſuas* Pandectis *adiecerunt*, Anno M. C X C. *Idq́; profectò infeliciter.* Nam *quum ſumma illo ſeculo eſſet linguarum inopia: non potuit fieri, ut barbari perciperent* Romanos.

VII.

Tandem ſucceßit Accurſius, auditor Ioannis *&* Azonis, *attingẽs Friderichi* II. *imperiũ*, Anno M. C C X X V I. *Is repetitis omnium prædictorum gloßis & opinionibus, ſuas adiecit mirabili quadam inconſtantia: ſicq́; præclaram iuris diſciplinam imprudens corrupit.* Non *enim fidem eius & ſcribendi conſilium arguo: ſed culpam dantis damnum imperitia, probare nemo poteſt ſanæ mentis.* Ipſe *ſibi placens, gloſſemata ſua commendat in l. ficta. §. ſi in danda. ff. ad ſenatuſconſult.* Trebell. Et, Nouell. *Vt præpona. nomen* Imperato.

VIII.

Poſtremò, cùm gloſſandi materiam uiderent eſſe conſumptam: cœperunt commentandi functionem turmatim amplecti in totum ius ciuile, aut uerius in omnes gloſſas iuris ciuilis. Non *enim uerba textus, ſed uerba gloſſarum, & opiniones ſequuntur, ſicut pueri coruos.* Ibi *tum ſuperioris ſeculi altercationes, nouis (ſi dijs placet) intellectibus multiplicatæ ſunt in infinitum.* Et *in primis commentatus eſt in* Pandectas Dynus Muxellanus. Deinde Petrus de Bella Pertica, Burgundus, *&* Iacobus de Arena, Parmenſis: *quorum* Bartolus *ſæpe facit mentionem.* Cynus *item diſcipulus* Dyni, Anno M. C C C. Tum Iacobus de Butrigarijs, *&* Reinerus *de foro* Liuij, Anno M. C C C X X. Mox Bartolus *ipſe, cui inter omnes illius ſeculi* Iuriſperitos *principatum rectè tribuunt.* Vixit *ſub* Henricho V I I. Lucelburgenſi

genſi, Cæſare Germano X X X. *Cùm autem iudex eſſet maleficiorum, perturbatus quorundam calumnia, redijt ad ſtudia iuris in ſolitudine, ſecundo à ciuitate* Bononienſi *lapide: rurſusq; ad profitendum accerſitus, moritur.* Anno, M. CCCLV. *Et mediusfidius ſepulta cum eo fuit uera iuris cognitio.* Negas? *Audi rationem: Ius ut ſciatur, & certum, & finitum eſſe debet in foro. Sed hactenus ius in uſu neque certum neque finitum fuit.* Ergo *ius rectè intelligi non potuit.* Reſponde *citra calumniam, ſi quid habes.*

IX.

Hoc autem ſeculo prælucēte CHRISTI *uerbo, omnes bonæ artes in* Germania *noſtra primùm renatæ ſunt.* Nam *(quod ad iuris diſciplinam attinet)* Pandectarum *lectionem* optima *fide ac multo labore (ut* Apellus *quoque uir magnæ eruditionis teſtatur) reſtituit nobis doctiſſimus* Haloander, *anno* M. D. XXIX. *Cui profectò &* Nurenbergenſi Reipublicæ, *totus orbis* Romanus *nunquam parem referre poteſt gratiam, ſi magnitudinem beneficij rectè expendat.* Atque *ô utinam* Deus *uirum illum aliquantò diutius nobis commodare uoluiſſet, ad reſtaurandam æqui & boni notitiam.* Proinde *ſi reliquos eiuſdem farinæ anteſignanos uidere uolueris, adi clariſſimum* D. Iacobum *Spiegelium, qui in erudito atque incomparabilis utilitatis* Lexico *ſuo, reſtitutis* Romanis *uocibus ex optimis quibuſque autoribus, neminem ſua laude uoluit defraudatum, ipſe uel eo nomine laudatiſſimus.* Hunc *uirum* Germaniæ *noſtræ optimum ciuem, quidem* Floridus Italus, *cuius anteà memini, amarulento admodum ſtylo nuper inſectatus eſt.* Verùm *(ita me* Deus *amet) arenam ſpargens, ſeipſum fœdè commaculat.* Aut *enim ingratiſſimus*

homo ille inuidet Reipublicæ *bonarum literarum & ciuilis diſciplinæ reſtitutam utilitatem, tentans abſterrere omnes ab hac opera:* Aut certè ad *agnatos eſt deducendus, ut qui comumni ſenſu carens, non uidet rei literariæ maieſtatem, quæ nunc tandem ad nos redit: hominum quidem opera uelut mercenaria, ſed diuino prorſus muraculo.* Nam *quòd* Deus *ſingulari clementia (quam nos tamen ægrè agnoſcimus) uoluerit hoc ſeculum rurſus illuſtrari: nullo magis, pro mea ſimplicitate, moueor argumento, quàm quòd palàm eſt, omnia bonarum artium dona puritati genuinæ nunc tandem reſtitui.* Siquidem *quando ex frequenti comitatu primatum, ſolemus magni alicuius principis præſentiam æſtimare: quis ſanæ mentis negauerit in tam ſplendidis rebus diuinam uerſari uirtutem? iuxta illud:*

Ecce *renaſcentis teſtatur gratia mundi,*
Omnia cum domino dona rediſſe ſuo.

Faceſſant *itaq; ineptiæ* Floridi *(ut parcè dicam) quem ne* Italiæ *quidem boni ciues probabunt ſic tumultuantem: & agnoſcamus* Spiegelij, *aliorumq; præceptorum in nos beneficia.* Tandem *enim nihil reſtare uideo, quàm ut unanimi conſenſu optimam iuris & æquitatis artem obuijs manibus amplectamur: cuius ductu uita hac mortali tranſacta, poſtremus ille dies apud tribunal* CHRISTI *iuſtiſſimũ lætos ſiſtat uos omnes.*

*

REGVM OMNIVM, AC IMPERATORVM ROMANORVM CATALOGVS,

Ad iuris cognitionem propter nominum & temporum rationem ualde neceſſarius.

Anni ante Chriſtum natum.	REGES	Numerus regum.	Anni imperij.
871	*Romulus*	1	37
714	*Numa Pompilius*	2	41
673	*Tullus Hoſtilius*	3	32
641	*Ancus Martius*	4	23
618	*Tarquinius Priſcus*	5	35
583	*Seruius Tullius*	6	34
549	*Tarquinius Superbus, eiectus regno ob uiolatam à filio Sexti Tarquinij Lucretiæ pudicitiam*	7	35

Anni Chriſti.	IMPERATORES	Nume. Imperatorum.	Anni imperij.
46	*C. Iulius Cæſar*	1	5
40	*C. Cæſar Octauianus Auguſtus*	2	55
16	*Claudius Tyberius Cæſar*	3	23
39	*C. Cæſar Caligula*	4	4
43	*Tyberius Claudius Cæſar*	5	13
55	*Claudius Domitius Nero Cæſar*	6	14

Anni Chriſti.	IMPERATORES	Num. Impe-ratorũ.	Anni impe-rij.
69	*Seruius Sulpitius Galba Cæſar*	7	1
	Mar.Syluius Otho	8	
	A. Vitellius	9	
70	*Flauius Veſpaſianus Pater*	10	10
81	*T.Veſpaſianus Filius*	11	2
83	*Fl.Domitianus*	12	15
88	*Cocceius Nerua*	13	2
100	*Vlpianus Traianus*	14	19
119	*Aelius Hadrianus*	15	21
140	*T.Aurel. Fulu.Antoninus pius*	16	22
162	*M.Aelius Antoninus Philoſophus,& L.Aelius Commodus Verus diui fratres,duo A A. ſimul*		
172	*M. Aelius Antoninus philoſophus ſolus*	18	6
178	*M.Aelius pater,& Commodus,filius Antonini. A A.*	19	3
181	*Antoninus Commodus ſolus*	20	13
194	*P.Aelius Pertinax*	21	1
	Didius Iulianus	22	
195	*L.Septimius Seuerus pater, & M.Baſſanus Antoninus Caracalla filius*	23	18
213	*M.Antoninus Caracalla ſolus*	24	6
219	*Opilius Macrinus*	25	1
220	*M.Antoninus Heliogabalus*	26	4
224	*Aurelius Alexander Seuerus*	27	13
237	*Iulius Maximinus cum filio*	28	3
240	*Gordianus iunior*	29	6

M.Iul.

Anni Chriſti.	IMPERATORES	Nume. Imperatorũ.	Anni Imperij.
246	M. Iul. Philippus	30	5
291	Decius cum filio Cæſare	31	2
253	Gallus Hoſtilianus, & Voluſianus filius	32	2
255	Licinius Valerianus & Gallienus	33	7
262	Gallienus & Valerianus Iun.	34	5
267	Gallienus ſolus	35	3
270	Fl. Claudius	36	2
272	Valer. Aurelianus	37	6
277	Ann. Tacitus	38	1
	Florianus	39	
278	Aurelius Probus	40	6
284	Carus, Carinus, & Numerianus	41	1
285	Carinus & Numerarius	42	1
286	Diocletianus Iouius	43	1
287	Diocletianus Iouius, & Maximianus Herculius	44	21
308	Conſtantius Chlorus, & Maximian. Galerius	45	2
310	Maximi. Galer. & Conſtantinus	46	3
313	Conſtantinus, Maxentius, Licinius & Maximinus	47	2
315	Conſtantinus, Licinius & Maximinus	48	4
319	Conſtantinus & Licinius	49	8
327	Conſtantinus ſolus	50	13
340	Conſtantinus, Conſtantius & Conſtans	51	3
343	Conſtantius & Conſtans	52	10

Conſtant

Anni Chriſti.	IMPERATORES	Nume. Imperatorum.	Anni Imperij.
353	*Conſtantius ſolus*	53	11
364	*Claudius Iulianus*	54	2
366	*Iouinianus*	55	1
367	*Fla. Valentinianus, & Fla. Valens*	56	3
370	*Fla. Valentin. Fla. Valens, & Fla. Gracian.*	57	8
378	*Fl. Valens, Fl. Gratianus, & Valentinianus* II.	58	3
381	*Gratianus & Valentinianus* II.	59	1
382	*Gratia. Valen.* II. *& Theodoſi.*	60	5
387	*Theodoſius ſolus*	61	1
388	*Theodoſius & Arcadius*	62	6
389	*Valentin.* II. *Theodoſ. & Arcad.*	63	6
395	*Theodoſ. Arcadius & Honorius*	64	3
398	*Arcadius & Honorius*	65	7
405	*Arcadius Honorius & Theodoſius Iun.*	66	21
426	*Theodoſius Iun. ſolus*	67	2
428	*Theod. Iun. & Valentian.* III.	68	25
453	*Valentin.* III. *& Martianus*	69	5
458	*Martianus ſolus*	70	2
460	*Leo & Maiorianus*	71	4
464	*Leo & Seuerus*	72	4
468	*Leo & Anthemius*	73	4
472	*Leo ſolus*	74	4
476	*Leo Iunior, & Zeno Iſauricus*	75	1
477	*Zeno Iſauricus, ſolus*	76	17
494	*Anaſtaſius*	77	27

Iuſtinus

Anni Christi.	IMPERATORES	Nume. Imperatorũ.	Anni Imperij.
521	*Iuſtinus*	78	8
529	*Iuſtinianus, autor componendi iuris, & Nouellarum conſtitutionum.*	79	38

Habes iam Imperatores,quorũ fit mentio in Pãdectis & Codice. Sub illis enim qui ſequũtur,imperium Romanum cum legibus propè fuit extinctum:præſertim ſub Foca. Sic Deus uiciſſitudine cõtinua incõſtantiã huius mũdi nobis ob oculos ponit,ut diſpliceat,ne cor apponamus,ambiẽtes ſemper æternã uitam & immutabilẽ,fides ſcilicet in Chriſtum, & beneficij erga proximum.

566	*Iuſtinus* II.	74	10
576	*Tyberius* II.	75	7
584	*Mauritius*	76	20
604	*Focas*	77	8
612	*Heraclius*	78	29
641	*Conſtantinus* II.	79	
642	*Heracleonas*	80	2
643	*Conſtans* II.	81	27
670	*Conſtantinus Pogonatus* III.	82	17
687	*Iuſtinianus* II.*expulſus*	83	10
697	*Loentius*	84	3
700	*Tyberius Abſimarus* III.	85	7
707	*Iuſtinianus* II.*reuocatus ad imperiũ*		6
713	*Philippicus Bardeſanes*	86	2
715	*Anaſtaſius* II.	87	2
717	*Theodoſius* III.	88	1
718	*Leo* III.	89	24
742	*Conſtantinus* IIII.	90	34

Leo

Anni Chriſti.	IMPERATORES.	Num. Imperatorũ.	Anni Imperij.
777	Leo IIII.	91	5
783	*Conſtantinus* V.	92	15
798	Nicephorus	93	4

Sequuntur nunc Germani Imperatores: quorum non minor uirtus, certè maior fides rerum agendarum & modeſtia, quàm ſuperiorum fuit.

801	*Carolus Magnus, ſub quo translatũ fuit ad Germanos imperium*	94	14
815	*Ludouicus* I.	95	26
841	*Lotharius*	96	15
856	*Ludouicus* II.	97	20
876	*Carolus Caluus* II.	98	5
881	*Carolus Craſſus* III.	99	10
891	*Arnolfus*	100	12
903	*Lodouicus* III.	101	10
912	*Cunradus*	102	7
920	*Henrichus Auceps*	103	17
938	*Otho* I.	104	36
974	*Otho* II.	105	10
984	*Otho* III.	106	19
1003	*Henrichus Claudus* II.	107	22
1025	*Cunradus* II.	108	15
1040	*Henrichus Niger* III.	109	17
1057	*Henrichus* IIII.	110	50
1107	*Henrichus* V.	111	20
1127	*Lotharius*	112	13
1140	*Cunradus* III.	113	14
1152	*Friderichus Barbaroſſa, autor Cõſtit. Habita. C. Ne fili. pro pat.*	114	37

Frideric

Anni Christi.	IMPERATORES	Num. Imperatorũ.	Anni imperij.
1186	*Friderichus Barbar. & Henri.* VI. *filius*	115	4
1190	*Henrichus* VI. *ſolus*	115	7
1198	*Philippus*	116	10
1209	*Otho* IIII.	117	4
1213	*Friderichus* II.	118	37
1250	*Cunradus* IIII.	119	4
1154	*Vuilhelmus*	120	2
	Interregnum ab anno M. CCLVI. durauit ad annum M. CCLXXIII.		
1273	*Rudolphus*	121	19
1292	*Adolphus*	122	6
1298	*Albertus*	123	10
1309	*Henrichus* VII.	124	5
1314	*Ludouicus* IIII.	125	31
1346	*Carolus* IIII.	126	33
1378	*Vuencelaus*	127	22
1400	*Rupertus*	128	10
1410	*Sigiſmundus*	129	27
1438	*Albertus* II.	130	2
1440	*Friderichus* III.	131	46
1486	*Friderichus* IIII. *A. & Maximilianus filius* C.		14 8
1494	*Maximilianus ſolus*	132	25
1519	*Carolus* V.	133	
1530	*Carolus* V. A. *& Ferdinandus* C. *fratres*	134	

REGV.

REGVLAE IVRIS ANTIQVI, EX PANDECTIS.

ACTIO.

PAVLVS

Qui actionem habet ad rem recuperandam, ipſam rem habere uidetur.

VLPIANVS

Diuus Pius reſcripſit, eos, qui ex liberalitate ſua conueniuntur, in id, quod facere poſſunt, condemnandos.

IDEM

Non debet actori licere, quod reo non permittitur.

POMPONIVS

In eo, quòd uel is, qui petit, uel is, à quo petitur, lucri cauſa facturus eſt: durior cauſa eſt petitoris.

VLPIANVS

In re obſcura melius eſt fauere repetitioni, quàm aduentitio lucro. l. non debet.

CAIVS

Quoties concurrunt plures actiones eiuſdem rei nomine: una tantùm quis experiri debet. l. nemo ex ijs.

PAVLVS

Cuius per errorem dati repetitio eſt, eius conſultò dati donatio eſt.

CAIVS

Bona fides non patitur, ut bis idem exigatur.

VLPIANVS

Ex pœnalibus cauſis non ſolet in patrem de peculio actio dari.

IDEM

IDEM

Omnia, quæcunque cauſæ cognitionem deſiderant, per libellum expediri non poſſunt.

IDEM

Si in duabus actionibus alibi ſumma maior, alibi infamia eſt: præponenda eſt cauſa æſtimationis. Vbi autem æquiparantur famoſa iudicia: & ſi ſummam disparem habeant: pro paribus accipienda ſunt.

IDEM

Eius eſt actionem denegare, qui poßit & dare. l. qui uetante.

PAVLVS

Nihil intereſt, ipſo iure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur.

CELSVS

Nihil peti poteſt ante id tempus, quo per rerum naturam perſolui poßit: & cùm ſoluendi tempus obligationi additur, niſi eo præterito, peti non poteſt.

VLPIANVS

Nunquam actiones, præſertim pœnales, de eadem re concurrentes, alia aliam conſumit.

IDEM

Nemo alieno nomine lege agere poteſt.

IDEM

Illi debet permitti pœnam petere, qui in ipſam non incidit. l. cùm par.

CAIVS

Omnes actiones, quæ morte aut tempore pereunt, ſemel incluſæ iudicio, ſaluæ permanent.

VLPIANVS

Cui damus actionem, eidem exceptionem competere multò magis quis dixerit. l. inuitus.

IDEM

Minus eſt actionem habere, quàm rem.

POMPONIVS

Si filiusfamiliâs ſub conditione ſtipulatus, emancipatus fuerit, deinde extiterit conditio: patri actio competit: quia in ſtipulationibus id tempus ſpectatur, quo contrahimus, l. quæ legata.

ACTVS.

POMPONIVS

Actus legitimi, qui non recipiunt diem uel conditionem: ueluti emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, ſerui optio, datio tutoris: in totum uitiantur per temporis uel conditionis adiectionem. Nonnunquam tamen actus ſuprâſcripti tacitè recipiunt, quæ apertè, comprehenſa uitium adferunt. Nam ſi acceptum feratur ei, qui ſub conditione promiſit: ita demum egiſſe aliquid acceptilatio intelligitur, ſi obligationis conditio extiterit. Quòd ſi uerbis nominatim acceptilationis comprehendatur: nullius momenti faciet actum.

ACCIPERE.

VLPIANVS

Non uidetur cepiße, qui per exceptionem à petitione remouetur.

CAIVS

Non uidetur quiſquam id capere, quod ei neceſſe eſt alij reſtituere.

PAVLVS

Si quis obligatione liberatus ſit, poteſt uideri accepiſſe. Non poteſt uideri accepiſſe, qui ſtipulatus poteſt exceptione ſubm

ne ſubmoueri.

IVLIANVS

Non uidentur data, quæ eo tempore, quo dantur, accipientis non fiunt.

ACCESSORIVM.

PAVLVS.

Cùm principalis cauſa non conſiſtit: nec ea quidem quæ ſequuntur, locum habent. l. nihil dolo.

ABSENTIA.

VLPIANVS

Abſentia eius, qui Reipublicæ cauſa abeſt: neque ei, neque alij damnoſa eſſe debet.

BENEFICIVM.

PAVLVS

In omnibus cauſis id obſeruatur, ut ubi perſonæ conditio locum facit beneficio: ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat. Vbi uerò genus actionis id deſiderat: ibi, ad quemuis perſecutio eius deuenerit, non deficiat ratio auxilij.

MODESTINVS

Priuilegia quædam cauſæ ſunt, quædam perſonæ. Et ideò quidem ad hæredem tranſmittuntur, quæ cauſæ ſunt; quæ perſonæ ſunt, ad hæredem non tranſeunt.

CELSVS

Neratius conſultus, an quod beneficium dare ſe quaſi uiuenti Cæſar reſcripſerat, iam defuncto dediſſe exiſtimaretur: reſpondet, non uideri ſibi principem, quod ei, quem uiuere exiſtimabat, conceßiſſet, defuncto conceßiſſe.

Quem tamen modum eſſe beneficij ſui uellet ipſius æſtimationem eſſe.

VLPIANVS

Quod cuique pro eo præſtatur, inuito non tribuitur. l. inuitus.

BONA FIDES.

VLPIANVS

Generaliter probandum eſt, ubicunque in bonæ fidei iudicijs confertur in arbitrium domini uel procuratoris eius conditio, pro boni uiri arbitrio hoc habendum eſſe. l. in perſonam.

PAVLVS

Bona fides tantundem poßidenti præſtat, quantum ueritas, quoties lex impedimento non eſt.

VLPIANVS

Qui autore iudice comparauit, bonæ fidei poſſeſſor eſt.

CAVTIO.

POMPONIVS

Plus cautionis in rem eſt, quàm in perſonam.

VLPIANVS

Nemo dubitat, ſoluendo uideri eum, qui defenditur.

COMMODVM.

PAVLVS

Secundum naturam eſt, commoda cuiuſq; rei conſequi eum, quem ſequentur incommoda.

IABOLENVS

Fructus rei eſt uel pignori dare licere.

HERM

HERMOGENIANVS

Quoties in utriuſque cauſa lucri ratio uertitur: is præferendus eſt, cuius in lucro cauſa tempore præcedit.

VLPIANVS

Locupletior non eſt factus, qui liberum adquiſiuerit.

IDEM

Cùm de lucro duorum quæritur, melior eſt cauſa poßidentis. l. nemo prædo.

PAVLVS

Factum cuique ſuum, non aduerſario ſuo nocere debet.

VLPIANVS

Ex qua perſona quis lucrum capit, eius factum præſtare debet.

PAVLVS

Cuius effectus omnibus prodeſt, eius & partes ad omnes pertinent.

CONDITIO.

VLPIANVS

In iure ciuili receptum eſt: quoties per eum, cuius intereſt conditionem non impleri, fiat, quò minus impleatur: perinde haberi, ac ſi impleta conditio fuiſſet. Quod & ad libertates, & legata, & ad hæredum inſtitutiones perducitur. Quibus exemplis ſtipulationes quoque committuntur: cùm per promiſſorem factum eſſet, quò minus ſtipulator conditioni pareret.

IVLIANVS

Quod pendet, non eſt pro eo, quaſi ſit. l. is damnum dat.

CVLPA.

POMPONIVS

Culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti.

IDEM

In omnibus cauſis pro facto accipitur id, in quo per alium mora eſt, quò minus fiat.

VLPIANVS

Culpa caret, qui ſcit, ſed prohibere non poteſt.

CAIVS

Imperitia culpæ adnumeratur.

CONTRACTVS.

VLPIANVS

Qui cum alio contrahit, uel eſt, uel debet eſſe non ignarus conditionis eius. Hæredi autem hoc imputari non poteſt, cùm non ſponte cum legatarijs contrahat.

IDEM

Contractus quidam dolum malum duntaxat recipiunt, quidam & dolum & culpam. Dolum tantùm: depoſitum, & precarium. Dolum & culpam: mandatum, commodatum, uenditum, pignori acceptum, locatum, item dotis datio, tutelæ, negotia geſta. In his quidem & diligentia. Sed & ſocietas & rerum communio & dolum & culpam recipit. Sed hæc ita: niſi ſi quid nominatim conuenit, uel plus, uel minus in ſingulis contractibus. Nam hoc ſeruabitur, quod initio conuenit (legem enim contractui dedit) excepto eo, quod Celſus putat, non ualere, ſi conuenerit: ne dolus præſtetur. hoc enim bonæ fidei iudicio contrarium eſſe. Et ita utimur.

PAVLVS

Imaginaria uenditio non eſt pretio accedente.

VLPIANVS

Semper in ſtipulationibus & in cæteris contractibus id ſequimur, quod actum eſt. Vnde ſi non paret, quid actum

actum eſt: erit conſequens, ut id ſequamur, quod in regione, in qua actum eſt, frequentatur. Quid ergo, ſi neq; regionis mos adpareat, quia uarius fuit? Ad id, quod minimum eſt, redigenda ſumma eſt.

CAIVS

Priuatorum conuentio iuri publico non derogat. l. neque pignus.

IDEM

Neque pignus, neque depoſitum, neq; precarium, neque emptio, neq; locatio rei ſuæ conſiſtere poteſt.

VLPIANVS

Socij mei ſocius, meus ſocius non eſt. l. conſilij.

IVLIANVS

Ea, quæ raro accidunt, non temere in agendis negotijs computantur.

VLPIANVS

Nec paciſcendo, nec legem dicendo, nec ſtipulando, quiſquam alteri cauere poteſt. l. Quintus Mutius.

POMPONIVS

Donari uidetur, quod nullo cogente iure conceditur.

IDEM

Quæ dubitationis tollendæ cauſa contractibus inſcruntur, ius commune non lædunt.

VLPIANVS

Aliud eſt uendere, aliud eſt uendenti conſentire.

CAIVS

Creditor, qui permittit rem uenire, pignus dimittit.

IDEM

Omnia, quæ iure contrahuntur, contrario iure pereunt.

PAVLVS

Vbi uerba coniuncta non ſunt, ſufficit alterutrum eſſe fa-

ctum.l.in eo quod plus.

VLPIANVS

Cui ius eſt donandi, eidem & uendendi & concedendi ius eſt.

IDEM

Cùm quis poßit alienare, poterit & conſentire alienationi. Cui autem donare non conceditur: probandum erit, nec ſi donationis cauſa conſenſerit, ratam eius uoluntatem habendam.

IDEM

Vbi non uoce, ſed præſentia opus eſt, mutus, ſi intellectum habet, poteſt uideri reſpondere. idem & in ſurdo hic quidem reſponderi poteſt.

MODESTINVS

Expreſſa nocent, non expreſſa non nocent.

VLPIANVS

In contractibus, quibus doli præſtatio, uel bona fides ineſt: hæres in ſolidum tenetur. l. hoc iure utimur.

PAVLVS

In ſtipulationibus id tempus ſpectatur, quo contrahimus. l. non omne.

VLPIANVS

In contractibus ſucceſſores ex dolo eorum, quibus ſucceſſerunt, non tantùm in id, quod peruenit, uerùm etiam in ſolidum tenentur: hoc eſt, unuſquiſque pro ea parte, qua hæres ſit. l. ad ea, quæ.

DOMINIVM.

POMPONIVS

Id, quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt.

VLP

VLPIANVS

Qui poteſt inuitis alienare: multò magis & ignorantibus & abſentibus poteſt.

PAVLVS

Non ut ex pluribus cauſis deberi nobis idem poteſt: ita ex pluribus cauſis idem poßit eſſe noſtrum.

IVLIANVS

Quod nullius eſſe poteſt, id ut alicuius fieret, nulla obligatio ualet efficere.

CELSVS

Quod euincitur in bonis non eſt.

CAIVS

Non uidetur perfectè cuiuſq; id eſſe, quod ex caſu auferri poteſt. l. omnes actiones.

PAVLVS

Non poteſt uideri accepiſſe, qui ſtipulatus poteſt exceptione ſubmoueri. l. ſi quis obligatione.

VLPIANVS

Plerunq; fit, ut etiam ea, quæ à nobis abire poßint: perinde in eo ſtatu ſint, atq; ſi non eſſent eius conditionis, ut abire poßint. Et ideò quod fiſco obligamus, & uindicare interdum, & alienare, & ſeruitutem prædio imponere poſſumus.

DAMNVM.

POMPONIVS

Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.

IDEM

Nemo poteſt mutare conſilium ſuum in alterius iniuriam.

PAVLVS

Non ſolet deterior conditio fieri eorum, qui litem cõteſtati

ſunt, quàm ſi nō eſſent: ſed plerunq; melior. Nemo enim in perſequendo deteriorem cauſam, ſed meliorem facit. Denique poſt litis conteſtationem hæredi quoq; proſpicitur, & hæres tenetur ex omnibus cauſis.

POMPONIVS

Non uidetur rem amittere, cuius propria non fuit.

IVLIANVS

Is damnum dat, qui iubet dare. Eius uerò nulla culpa eſt, cui parere neceſſe ſit.

PAVLVS

Nemo damnum facit, niſi qui id fecit, quod facere ius non habet.

VLPIANVS

Quod quis ex culpa ſua damnum ſentit, non intelligitur damnum ſentire.

DEFINITIO.

VLPIANVS

Omnis definitio in iure ciuili periculoſa eſt. Rarum enim eſt, ut non ſubuerti poßit.

PAVLVS

Regula eſt, quæ rem, quæ eſt, breuiter enarrat: non ut ex regula ius ſumatur, ſed ut iure, quod eſt, regula fiat. Per regulam igitur breuis rerum narratio traditur, & (ut ait Sabinus) quaſi cauſæ coniectio: quæ ſimul cùm in aliquo uiciata eſt, perdit officium ſuum.

DELICTVM.

VLPIANVS

Qui uetante prætore fecit, hic aduerſus edictum feciſſe propriè dicitur.

IDEM

IDEM

Nemo prædo eſt, qui pretium numerauit.

PAVLVS

Qui non facit, quod facere debet: uidetur facere aduerſus ea, quæ non facit. At qui facit, quod facere non debet: non uidetur facere id, quod facere iuſſus eſt.

VLPIANVS

Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt. l. non fraudantur.

PAVLVS

Non uidetur uim facere, qui iure ſuo utitur, & ordinaria actione experitur. l. factum cuiq; ſuum.

VLPIANVS

Cùm par delictum eſt duorum: ſemper oneratur petitor, & melior habetur poſſeſſoris cauſa: ſicut fit, cùm de dolo excipitur petitoris. Neque enim datur talis replicatio petitori, AVT SI REI QVOQVE IN EA RE DOLO ACTVM SIT.

VLPIANVS

Hoc iure utimur, ut quidquid omnino per uim fiat, id aut in uis publicæ, aut priuatæ crimen incidat.

IDEM

Deiecit & qui mandauit. l. hoc iure utimur.

PAVLVS

Nunquam creſcit ex poſtfacto præteriti delicti æſtimatio. l. omnis hæreditas.

DOLVS.

PAVLVS

Non ſolet deterior conditio fieri eorum, qui litem conteſtati ſunt, quàm ſi non eſſent: ſed plerunq; melior.

VLPIANVS

Conſilij non fraudulenti nulla obligatio eſt. Cæterùm ſi dolus & calliditas intereeſſerit, de dolo actio competit.

CAIVS

Alterius circunuentio alij non præbet actionem.

IDEM

Nullus uidetur dolo facere, qui ſuo iure utitur.

IVLIANVS

Ea eſt natura cauillationis, quam Græci σόφισμα appellant: ut ab euidenter ueris per breuiſsimas mutationes diſputatio ad ea, quæ euidenter falſa ſunt, perducatur.

POMPONIVS

Generaliter cùm de fraude diſputatur, non quid habeat actor, ſed quid per aduerſarium habere non potuit, conſiderandum eſt.

IDEM

Fraudis interpretatio ſemper in iure ciuili, non ex euentu duntaxat, ſed ex conſilio quoq; deſideratur.

PAVLVS

Nullum crimen patitur is, qui non prohibet, cùm prohibere non poſsit.

VENVLEIVS

Non poteſt improbus uideri, qui ignorat, quantum ſoluere debeat.

VLPIANVS

Non capitur, qui ius publicum non ſequitur. l. nihil conſenſui.

IVLIANVS

Dolo facit, qui petit, quod redditurus eſt. l. in condemnatione.

VLPIANVS

Nemo uidetur fraudare eos, qui ſciunt & conſentiunt.

PAVLVS

Nihil dolo creditor facit, qui ſuum recipit.

IABOLENVS

Non poteſt dolo carere, qui imperio magiſtratus non obtemperat.

IDEM

Neq; in interdicto, neq; in cæteris cauſis pupillo nocere oportet dolum tutoris, ſiue ſoluendo eſt, ſiue non eſt.

VLPIANVS

Non fraudantur creditores, cùm quid non adquiritur à debitore, ſed cum quid de bonis deminuitur.

IVLIANVS

Nemo uidetur in dolo eſſe, qui ignorat cauſam, cur non debeat petere. l. qui in ius.

EXCEPTIO.

CAIVS

Nemo ex ijs, qui negant ſe debere, prohibetur etiam alia defenſione uti, niſi lex impediat.

IDEM

Non uidetur defendere non tantùm qui latitat: ſed & is, qui præſens negat ſe defendere, aut non uult ſuſcipere actionem.

IVLIANVS

Deſinit debitor eſſe is, qui nactus eſt exceptionem iuſtam, nec ab æquitate naturali abhorrentem. l. Marcellus notat.

PAVLVS

Qui rem alienam defendit, nunquam locuples habetur.

CEL

CELSVS

Vani timoris iuſta excuſatio non eſt.

CAIVS

Fauorabiliores rei potius, quàm actores habentur.

VLPIANVS

Inuitus nemo rem cogitur defendere.

FOEMINA.

VLPIANVS

Fœminæ ab omnibus officijs ciuilibus uel publicis remotæ ſunt. & ideo nec iudices eſſe poſſunt, nec magiſtratum gerere, nec poſtulare, nec pro alio interuenire, nec curatores exiſtere.

PAVLVS

Mulieribus tunc ſuccurrendum eſt, cum defraudantur, non ut facilius calumnientur. l. in eo quod plus.

FVRIOSVS.

PAVLVS

In negotijs contrahendis alia cauſa habita eſt furioſorũ: alia eorum, qui fari poſſunt, quamuis actum rei non intelligerent. Nam furioſus nullum negotium contrahere poteſt: pupillus omnia tutore autore agere poteſt.

VLPIANVS

Furioſus abſentis loco eſt, & ita Pomponius libro primo epiſtolarum ſcripſit. l. ubi non uoce.

FILIVSFAMILIAS.

MAETIANVS

Filusfamiliàs neq; retinere, neq; recuperare, neq; adipiſci poſſeſsionem rei peculiaris uidetur.

CELSVS

Pupillus nec uelle, nec nolle in ea ætate (niſi adpoſita tutoris autoritate) creditur. Nam quod animi iudicio fit, in ea tutoris autoritas neceſſaria eſt.

PAVLVS

Pupillum, qui proximus pubertati ſit, capacem eſſe & furandi, & iniuriæ faciendæ.

IDEM

Pupillus pati poſſe non intelligitur. l. in eo quod plus.

FIDEIVSSOR.

PAVLVS

Nemo alienæ rei expromiſſor idoneus uidetur, niſi cum ſatiſdatione. l. in eo quod plus.

HAERES.

VLPIANVS

Non uult hæres eſſe, qui ad alium transferre uoluit hæreditatem.

POMPONIVS

Sicuti pœna ex delicto defuncti hæres teneri non debet: ita nec lucrum facere, ſi quid ex ea re ad eum perueniſſet.

CAIVS

Qui in alterius locum ſuccedunt, iuſtam habent cauſam ignorantiæ, an id quod peteretur, deberetur. Fideiuſſores quoq; non minus, quàm hæredes, iuſtam ignorantiam poſſunt allegare.

Hæc ita de hærede dicta ſunt, ſi cum eo agitur, non etiam ſi agat. Nam planè qui agit, certus eſſe debet: cùm ſit in poteſtate eius, quando uelit, experiri: & antè debet rem diligenter explorare, & tunc ad agen-

dum

dum procedere.

IDEM

Toties in hæredem damus actionem de eo, quod ad eum peruenit, quoties de dolo defuncti conuenitur, non quoties ex ſuo.

VLPIANVS

Hæredem eiuſdem poteſtatis iuriſq; eſſe, cuius fuit defunctus conſtat.

IVLIANVS

Hæreditas nihil aliud eſt, quàm ſucceßio in uniuerſum ius, quod defunctus habuerat.

VLPIANVS

Nemo poteſt tutorem dare cuiquã, niſi ei, quem in ſuis hæredibus, cum moritur, habuit, habiturus'ue eſſet ſi uixiſſet. l. quintus Mutius.

IDEM

Quò tutela redit, eò & hæreditas peruenit, niſi cum fœminæ hæredes intercedunt.

PAVLVS

Quoties duplici iure defertur alicui ſucceßio: repudiato nouo iure, quod antè defertur, ſupererit uetus.

IDEM

In hæredem non ſolent actiones tranſire, quæ pœnales ſunt ex maleficio, ueluti furti, damni, iniuriæ, iniuriarum, ui bonorum raptorum. l. pupillum.

VLPIANVS

Abſurdum eſt, plus iuris habere, cui legatus ſit fundus, quàm hæredem, aut ipſum teſtatorem, ſi uiueret. l. aliud eſt uendere.

PAVLVS

Prætor bonorum poſſeſſorem hæredis loco in omni cau-

ſa hab

ſa habet.

IVLIANVS

Si nemo ſubijt hæreditatem, omnis uis teſtamenti ſoluitur.

IDEM

Qui in ius dominium'ue alterius ſuccedit, iure eius uti debet.

PAVLVS

Hi, qui in uniuerſum ius ſuccedunt, hæredis loco habentur, l. in pari cauſa.

IDEM

Cùm prætor in hæredem dat actionem, quatenus ad eum peruenit: ſufficit, ſi uel momento ad eum peruenit ex dolo defuncti.

IDEM

Nemo plus commodi hæredi ſuo relinquit, quàm ipſe habuit.

MARCELLVS

Ea, quæ in partes diuidi non poſſunt, ſolida à ſingulis hæredibus debentur.

CELSVS

Omnia ferè iura hæredum perinde habentur, ac ſi continuò ſub tempus mortis hæredes extitiſſent.

MODESTINVS

Qui per ceſſionem, quamuis longiſſimam, defuncto hæredes extiterunt: non minus hæredes intelliguntur, quàm qui principaliter hæredes extiterint.

PAVLVS

Omnis hæreditas, quamuis poſtea adeatur, tamen cùm tempore mortis continuatur.

IDEM

Vni duo pro ſolido hæredes eſſe non poſſunt. l. quod contra.

VLPIANVS

Quod ipſis, qui contraxerunt, obſtat: & ſucceſſoribus eorum obſtabit.

IDEM

Cùm quis in alicuius locum ſucceſſerit: non eſt æquum ei nocere hoc, quod aduerſus eum nō nocuit, in cuius locum ſucceſſerit. l. inuitus.

INTERPRETATIO.

VLPIANVS

Semper in obſcuris, quod minimum eſt ſequimur.

IDEM

Quoties dubia interpretatio libertatis eſt: ſecundum libertatem reſpondendum erit.

CAIVS

Semper in dubijs benigniora præferenda ſunt.

IVLIANVS

Quoties idem ſermo duas ſententias exprimit, ea potiſſimùm accipietur, quæ rei gerendæ aptior eſt.

PAVLVS

In ambiguis, pro dotibus reſpondere melius eſt.

MAETIANVS

In ambiguis orationibus maximè ſententia ſpectanda eius, qui eas protuliſſet.

PAVLVS

Quoties æquitatem deſiderij naturalis ratio, aut dubitatio iuris moratur: iuſtis decretis res temperanda eſt. l. in ambiguis pro dotibus.

IDEM

In eo, quod plus ſit, ſemper ineſt & minus.

CAIVS

In toto & pars continetur.

PAV

PAVLVS

In obſcuris inſpici ſolet, quod ueriſimilius eſt, aut quod plerunque fieri ſolet.

IVLIANVS

Rapienda occaſio eſt, quæ præbet benignius reſponſum.

IDEM

Quod factum eſt, cùm in obſcuro ſit: ex adfectione cuiuſque capit interpretationem. l. rapienda.

IVLIANVS

In contrahenda uenditione ambiguum pactum contra uenditorem interpretandum eſt. Ambigua autem intentio ita accipienda eſt, ut res ſalua ſit actori.

IDEM

In obſcura uoluntate manumittentis, fauendum eſt libertati.

MARCELLVS

In re dubia benigniorem interpretationem ſequi, non minus iuſtius eſt, quàm tutius. l. ea, quæ in partes.

PAVLVS

In pœnalibus cauſis benignius interpretãdũ eſt. l. factũ cuiq;.

IDEM

Quod contra rationem iuris receptum eſt, non eſt producendum ad conſequentia.

IDEM

Qui tacet non utique fatetur: ſed tamen uerum eſt, cum non negare.

VLPIANVS

Quoties nihil ſine captione inueſtigari poteſt: eligendum eſt, quod minimum habeat iniquitatis.

CAIVS

Semper ſpecialia generalibus inſunt.

IMPVBES.

VLPIANVS

Item impubes omnibus officijs ciuilibus debet abſtinere.l.ij.

IMPOSSIBILE.

CELSVS

Impoßibilium nulla obligatio eſt.

VLPIANVS

Ea, quæ dari impoßibilia ſunt, uel quæ in rerum natura non ſunt, pro non adiectis habentur.

INTERESSE.

PAVLVS

Quatenus cuiuſque interſit, in facto, non in iure conſiſtit.

IVDICIVM.

PAVLVS

Vbicunque cauſæ cognitio eſt, ibi prætor deſideratur.

IVLIANVS

Qui iuſſu iudicis aliquid facit, non uidetur dolo malo facere: quia parere neceſſe habet. l. non uidentur data.

IDEM

Factum à iudice, quod ad officium eius non pertinet, ratum non eſt.

IDEM

Cùm uerbum RESTITVAS, *lege inuenietur: & ſi non ſpecialiter de fructibus additum eſt: tamen & fructus ſunt reſtituendi.l.in condemnatione.*

IDEM

In condemnatione perſonarum, quæ in id, quod facere poſſunt, damnantur: non totum, quod habent, extorquendum eſt: ſed & ipſarum ratio habenda eſt, ne egeant.

VLP

VLPIANVS

Res iudicata pro ueritate accipitur.

IVS.

POMPONIVS

Iura ſanguinis nullo iure ciuili dirimi poſſunt.

PAVLVS

Nec ex prætorio, nec ex ſolemni iure priuatorum conuentione quidquam immutandum eſt: quamuis obligationum cauſæ pactione poſſunt immutari, & ipſo iure, & per pacti conuenti exceptionem: quia actionum modus, uel lege, uel per prætorem introductus priuatorum pactionibus non infirmatur: niſi tunc, cùm inchoatur actio, inter eos conuenit.

VLPIANVS

Nemo plus iuris ad alium transferre poteſt, quàm ipſe haberet.

IDEM

Domum ſuam reficere unicuiq; licet: dum non officiat inuito alteri, in quo ius non habet.

POMPONIVS

In toto iure generi per ſpeciem derogatur: & illud potiſſimum habetur, quod ad ſpeciem directum eſt.

IVLIANVS

Non debeo melioris conditionis eſſe, quàm autor meus, à quo ius in me tranſit. l. in omnibus officijs.

CELSVS

Quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata ſunt, l. ubi pugnantia.

MARCELLVS

Et ſi nihil facilè mutandum eſt ex ſolennibus: tamen ubi æ-

quitas euidens poſcit, ſubueniendum eſt.

VLPIANVS

Temporaria permutatio ius prouinciæ non innouat. l. nemo alieno.

PAVLVS

Non omne, quod licet, honeſtum eſt.

VLPIANVS

Iure naturæ æquum eſt, neminem cum alterius detrimento & iniuria fieri locupletiorem.

PAVLVS

In omnibus quidem, maximè tamen in iure, æquitas ſpectanda ſit.

LEGATVM.

POMPONIVS

Quæ legata mortuis nobis ad hæredem noſtrum tranſeunt: eorum commodum per nos his, quorum in poteſtate ſumus, eodem caſu adquirimus: aliter, atque quod ſtipulati ſumus. Nam & ſub conditione ſtipulantes, omnimodo eis adquirimus, etiam ſi liberatis nobis poteſtate domini conditio exiſtat.

LIBERI.

CELSVS

Si quis prægnantem uxorem reliquit: non uidetur ſine liberis deceßiſſe.

MORA.

IVLIANVS

Qui ſine dolo malo ad iudicium prouocat, non uidetur moram facere.

SCAEVOLA

Nulla intelligitur mora ibi fieri, ubi nulla petitio eſt.

IVLIANVS

Vnicuique ſua mora nocet. Quod & in duobus reis promittendi obſeruatur. l. in condemnatione.

MATRIMONIVM.

VLPIANVS

Nuptias non concubitus, ſed conſenſus facit.

PAVLVS

Quidquid in calore iracundiæ uel fit, uel dicitur: non prius ratum eſt, quàm ſi perſeuerantia apparuerit iudiciū animi fuiſſe. Ideoq; breui reuerſa uxor, nec diuortiſſe uidetur.

NECESSITAS.

PAVLVS

Quæ propter neceßitatem recepta ſunt, non debent in argumentum trahi.

OBLIGATIO.

POMPONIVS

In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præſenti die debetur.

VLPIANVS

In perſonam ſeruilem nulla cadit obligatio.

PAVLVS

Cùm amplius ſolutum eſt, quàm debebâtur: cuius pars non inuenitur, quæ repeti poßit, totum eſſe indebitum intelligitur, manente priſtina obligatione.

IDEM

Is natura debet, quem iure gentium dare oportet, cuius fidem ſecuti ſumus. l. cùm amplius.

IVLIANVS

Nemo ideò obligatur, quia recepturus eſt ab alio quod præſtiterit.

PAVLVS

Ferè quibuſcunq; modis obligamur, iiſdem in contrarium actis liberamur: cum quibus modis adquirimus, iiſdem in contrarium actis amittimus. Vt igitur nulla poſſeßio adquiri, niſi animo & corpore poteſt: ita nulla amittitur, niſi in qua utrunque in contrarium actum eſt.

POSSESSIO.

PAVLVS

In pari cauſa poſſeſſor potior haberi debet.

VLPIANVS

Non alienat, qui duntaxat omittit poſſeßionem.

PAVLVS

Qui dolo deſijt poßidere, pro poßidente damnatur: quia pro poſſeſſore dolus eſt.

VLPIANVS

Parem eſſe conditionem oportet eius, qui quid poßideat, uel habeat: atque eius, cuius dolo malo factum eſt, quò minus poßideret, uel haberet.

IDEM

Semper qui dolo fecit, quò minus haberet: pro eo habendus eſt, ac ſi haberet. l. ad ea. quæ.

POTESTAS.

VLPIANVS

Non debet, cui quod plus eſt, licet, quod minus eſt nō licere.

IDEM

Nemo, qui condemnare poteſt, abſoluere non poteſt.

IDEM

Nemo poteſt gladij poteſtatem ſibi datam, uel cuiuſuis alterius coërcitionis, ad alium transferre.

PAVLVS

Nemo de domo ſua extrahi debet.

VLPIANVS

Refertur ad uniuerſos, quod publicè fit per maiorem partem. l. aliud eſt uendere.

IVLIANVS

Qui poteſt facere, ut poßit conditioni parere: iam poſſe uidetur.

IDEM

Quod quis (ſi uelit) habere non poteſt, id repudiare nõ poteſt. l. qui poteſt.

IDEM

Non eſt ſingulis concedendum, quod per magiſtratum publicè poßit fieri, ne occaſio ſit maioris tumultus faciendi.

POENA.

CAIVS

Quod à quoquàm pœnæ nomine exactum eſt, id eidem reſtituere nemo cogitur.

PAVLVS

Ferè in omnibus pœnalibus iudicijs, & ætati, & imprudentiæ ſuccurritur.

HERMOGENIANVS

Ea ſola deportationis ſententia aufert, quæ ad fiſcum perueniunt.

PAVLVS

Pœnalia iudicia ſemel accepta, in hæredes trãſmitti poſſunt.

SOLVTIO.

VLPIANVS

Nihil tam naturale eſt, quàm eo genere quodq; diſſoluere, quo colligatum eſt. Ideò uerborum obligatio uerbis tollitur: nudi conſenſus obligatio contrario conſenſu diſſoluitur.

IVLIANVS

Quod iuſſu alterius ſoluitur, pro eo eſt, quaſi ipſi ſolutum eſſet.

SERVVS.

VLPIANVS

Quod attinet ad ius ciuile, ſerui pro nullis habentur. Non tamen & iure naturali: quia quod ad ius naturale attinet, omnes homines æquales ſunt.

CAIVS

Cum ſeruis nulla actio eſt.

PAVLVS

Libertas inæſtimabilis res eſt.

IVLIANVS

In omnibus officijs, quæ fieri per liberas perſonas leges deſiderant, ſeruus interuenire non poteſt.

IDEM

Infinita æſtimatio eſt libertatis & neceſsitudinis. l. non eſt ſingulis.

CAIVS

Libertas omnibus rebus fauorabilior eſt.

VLPIANVS

Qui in ſeruitute eſt, uſucapere non poteſt. Nam cùm poſsideatur, poßidere non uidetur.

CAIVS

Melior conditio noſtra per ſeruos fieri poteſt, deterior fieri non poteſt.

PAVLVS

Quod quis dum ſeruus eſſet, egit: proficere libero facto non poteſt.

IDEM

Seruus Reipublicæ cauſa abeſſe non poteſt.

VLP

VLPIANVS

Seruitutem mortalitati ferè comparamus. IDEM

Ad ea, quæ non habent atrocitatem facinoris, uel ſceleris: in his ignoſcitur ſeruis, ſi uel dominis, uel his, qui uice dominorum ſunt (ueluti tutoribus & curatoribus) obtemperauerint.

SCRIPTVM.

VLPIANVS

Non ſolent, quæ abundant, uitiare ſcripturas.

SCAEVOLA

Si librarius in tranſcribendis ſtipulationis uerbis erraſſet: nihil nocere, quò minus & reus & fideiuſſor teneatur.

TESTAMENTVM.

POMPONIVS

Ius noſtrum non patitur eundem in paganis & teſtatò & inteſtatò deceßiſſe: earumq; rerum naturaliter inter ſe pugna eſt.

PAVLVS

In teſtamentis plenius uoluntates teſtantium interpretātur.

IDEM

Cùm tempus in teſtamēto adijcitur, credendum eſt pro hærede adiectum: niſi alia mens fuerit teſtatoris: ſicut in ſtipulationibus promiſſoris gratia tempus additur.

VLPIANVS

Quæ in teſtamento ita ſunt ſcripta, ut intelligi non poßint: perinde ſunt ac ſi ſcripta non eſſent. l. Quintus Mutius.

PAVLVS

Quamdiu poßit ualere teſtamentum, tamdiu legitimus

non admittitur.

CELSVS

Vbi pugnantia inter ſe in teſtamento inueniuntur: neutrum ratum eſt.

VLPIANVS

Omnia, quæ ex teſtamento proficiſcuntur, ita ſtatim euentus capiunt, ſi initium quidem ſine uitio ceperint.

TEMPVS.

PAVLVS

Vbi lex duorum menſium fecit mentionem, & qui ſexageſimo & primo die uenerit, audiendus eſt. Ita enim Imperator Antoninus cum diuo patre ſuo reſcripſit.

VIS.

VLPIANVS

Vi factum id uidetur eſſe, qua de re quis, cum prohiberetur, fecit. Clàm, quod quiſq; cùm controuerſiam haberet, habiturum'ue ſe putaret, fecit. l. Quintus Mutius.

VITIOSVM.

PAVLVS

Quod initio uitioſum eſt, non poteſt tractu temporis conualeſcere.

VLPIANVS

Verum eſt, neq; pacta, neq; ſtipulationes factum poſſe tollere. Quod enim impoßibile eſt, neque pacto, neq; ſtipulatione poteſt comprehendi, ut utilem actionem, aut factum efficere poßit.

PAVLVS

Non eſt nouum, ut quæ ſemel utiliter conſtitutæ ſunt, durent: licet ille caſus extiterit, à quo initium capere non

potuerunt

potuerunt.l.in ambiguis pro dotibus.

LICINIVS RVFINVS

Quæ ab initio inutilis fuit inſtitutio, ex poſtfacto conualeſcere non poteſt.

VOLVNTAS.

VLPIANVS

Eius eſt non uelle, qui poteſt & uelle. IDEM

Velle non creditur, qui obſequitur imperio patris uel domini.

POMPONIVS

Furioſi, uel eius, cui bonis interdictum ſit, nulla uoluntas eſt.

VLPIANVS

Semper qui non prohibet pro ſe interuenire, mandare creditur. Sed & ſi quis ratum habuerit, quod geſtum eſt: obſtringitur mandati actione.

PAVLVS

Inuito beneficium non datur.

POMPONIVS

Is totum omnia, quæ animi deſtinatione agenda ſunt, non niſi uera & certa ſcientia perfici poſſunt.

VLPIANVS

Nihil conſenſui tam contrarium eſt, qui & bonæ fidei iudicia ſuſtinet, quàm uis atque metus: quem comprobare, contra bonos mores eſt.

IDEM

Non uidentur, qui errant, conſentire.l.nihil conſenſui.

CELSVS

Pupillus nec uelle, nec nolle in ea ætate (niſi adpoſita tutoris autoritate) creditur. Nam quod animi iudicio fit, in eo

in eo tutoris autoritas neceſſaria eſt.

VLPIANVS

Ratihabitio mandato comparatur.

REGVLARVM IVRIS ANTIQVI FINIS.

REGVLARVM LOCI.

Abſentia Pagina 114
Acceſſorium 114
Accipere 113
Actio 111
Actus 113
Beneficium 114
Bona fides 115
Cautio 115
Commodum 115
Conditio 116
Contractus 117
Culpa 116
Damnum 119
Definitio 121
Delictum 121
Dolus 122
Dominium 119
Exceptio 124
Fideiuſſor 126
Filiusfamilias 125
Fœmina 125
Furioſus 125
Hæres 126
Impoßibile 131
Impubes 131
Intereſſe 131
Interpretatio 129
Iudicium 131
Ius 132
Legatum 133
Liberi 133
Matrimonium 134
Mora 133
Neceßitas 134
Obligatio 134
Pœna 136
Poſſeßio 135
Poteſtas 135
Scriptum 138
Seruus 136
Solutio 136
Tempus 139
Teſtamentum 138
Vitioſum 139
Vis 139
Voluntas 140

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE